

A vertical decorative bar on the left side of the page, filled with various black geometric shapes including lines, squares, circles, and chevrons, scattered in a non-repeating pattern.

LAMK

Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

REPUN TÄYDELTÄ ENSIAPU- TAITOJA

Toiminnallinen ohjauspäivä kuudesluokkalaisille

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sairaanhoitaja
Hoitotyö
Syksy 2018
Irina Määttä
Noora Huusko

Tiivistelmä

Tekijä(t) Huusko, Noora Määttä, Irina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 50 sivua	Valmistumisaika Syksy 2018
Työn nimi Repun täydeltä ensiaputaitoja Toiminnallinen ohjauspäivä kuudesluokkalaisille		
Tutkinto Sairaanhoidtaja (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö käsittelee kouluikäisten lasten ensiaputaitojen kartoittamista ja ohjaamista. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä kuudennen luokan oppilaiden ensiaputaitoja ja antaa valmiuksia toimia oikein ensiapua vaativissa tilanteissa. Työn tavoitteena oli järjestää oppilaiden tarpeita vastaava toiminnallinen ohjauspäivä, jonka suunnittelu ja toteutus pohjautuivat oppilaille toteutetun kirjallisen kartoituskyselyn tuloksiin. Toiminnallisen ohjauspäivän jälkeen sama kysely toteutettiin arviointikyselynä mahdollisen lisääntyneen tiedon havaitsemiseksi. Toimeksiantajana toimi Mäntsälässä sijaitseva Nummisten koulu.</p> <p>Opinnäytetyössä käsiteltävät ensiaputoimet valittiin kattamaan yleisimpiä maallikon antamia ensiaputoimia. Teoriaosassa käsitellyt aiheet lisäävät tietoa oppimisesta, kyseessä olevasta kohderyhmästä ja sen tarkoituksenmukaisesta ohjaamisesta ja kohtaamisesta. Asenteiden syntymistä, ensiapua ja siihen liittyviä lakeja sekä ohjeistuksia sivutaan lyhyesti.</p> <p>Kartoituskysely paljasti oppilailta olevan puutteita useissa työssä käsiteltävissä ensiaputoimissa. Heikot ensiaputaidot tulivat ilmi erityisesti oppilaiden elvytystaidoissa, kylkiasennon hallitsemisessa ja vuotavan haavan tyrehdyttämisessä. Myös nyrjähtäneelle nilkalle sekä nenäverenvuodosta kärsivälle henkilölle annettavissa ensiaputoimissa havaittiin puutteita. Arviointikyselyn perusteella voidaan todeta, että ensiaputaitojen harjoittelu on käytännössä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa lisäsivät oppilaiden ensiaputaitoja. Erityisesti ne taidot, jotka olivat oppilailta heikoiten hallussa, lisääntyivät.</p>		
Asiasanat ensiapu, oppiminen, ohjaaminen, kouluikäinen		

Abstract

Author(s) Huusko, Noora Määttä, Irina	Type of publication Bachelor's thesis	Published Autumn 2018
	Number of pages 50 pages	
Title of publication Backpack full of first aid skills Activity Day for 6 th grade pupils		
Name of Degree Bachelor's Degree in Nursing		
Abstract <p>This Bachelor's thesis was commissioned by Numminen Elementary school in Mäntsälä. The purpose was to increase the ability of the sixth grade pupils to handle the first aid situations by teaching them first aid skills. The chosen skills have been selected to cover the basic first aid situations a layman might come across. The theory part consists of five different subjects. They provide more knowledge about learning, guiding, first aid, attitudes and the target group's growth and development in general.</p> <p>The aim was to produce an activity day, the planning of which based on the results of a written questionnaire that was conducted among pupils. The same questionnaire was conducted again after the activity day to demonstrate potentially increased skills.</p> <p>The questionnaire made before the activity day revealed pupils' lack of first aid skills in several of the selected subjects. The biggest weaknesses were in resuscitation, recovery position and how to stop bleeding. The conclusion made after the second questionnaire was that pupils improved their first aid skills especially if those skills were weak to begin with. In addition, practical learning and cooperating with others during the activity day had a huge impact on increasing the skills.</p>		
Keywords first aid, learning, guiding, school age children		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TARKOITUS JA TAVOITE.....	2
3	KOULUIKÄINEN LAPSI.....	3
3.1	Fyysinen kehitys.....	3
3.2	Psyykinen kehitys.....	4
3.3	Sosiaalinen kehitys.....	5
4	OPPIMINEN.....	6
4.1	Lähtökohtia oppimiselle.....	6
4.2	Vuorovaikutuksen merkitys.....	8
4.3	Yhteistoiminnallisuus.....	8
4.4	Motivaation ja ilon merkitys.....	9
4.5	Perusopetuksen opetussuunnitelma Suomessa.....	10
5	KOULUIKÄISTEN OHJAAMINEN.....	12
5.1	Lähtökohdat.....	12
5.2	Hyvän ohjaajan ominaisuuksia.....	12
6	ASENTEIDEN SYNTYMINEN.....	15
6.1	Asenteiden määritelmä.....	15
6.2	Lasten ja nuorten turvallisuusasenteet.....	15
7	ENSIAPU.....	17
7.1	Lait ja suositukset.....	17
7.2	Lasten ja nuorten ensiaputaidot.....	18
7.3	Opetus ja turvallisuuskasvatus peruskoulussa.....	18
8	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ.....	20
8.1	Aihe, toimeksiantaja, kohderyhmä ja yhteistyökumppanit.....	20
8.2	Menetelmät ja toteutus.....	21
8.3	Luotettavuus ja eettisyys.....	22
8.4	Kartoituskyselyn tulokset.....	23
9	TOIMINNALLINEN OHJAUSPÄIVÄ.....	27
9.1	Etukäteissuunnittelu.....	27
9.2	Ohjauspäivän kuvaus.....	31
9.3	Arviointikyselyn tulokset.....	34
9.4	Kyselyiden yhteenveto.....	36
10	POHDINTA.....	39

10.1	Kartoitus- ja arviointikyselyt	39
10.2	Toiminnallinen ohjauspäivä	41
10.3	Yhteistyö, jatkuvuus ja tulevaisuudennäkymät.....	45
	LÄHTEET.....	47
	LIITTEET.....	51

1 JOHDANTO

Ensiaputaidot ovat tärkeitä kansalaistaitoja, joiden opettelu tulisi olla osa elinikäistä oppimista. Näitä taitoja tulisi opetella jo lapsena ikätasoon sopivalla tavalla. (Ensiapu. Elämäntaito 2018.) Valtaosa peruskouluiässä olevien tapaturmista tapahtuu vapaa-ajalla (THL 2018). Ensiapua vaativia tilanteita kohdataan usein yllättäen. Hätätilanteessa jokaisella ihmisellä on auttamisvelvollisuus, ja oikeus saada ensiapua kuuluu kaikille. Ensiapu voi pelastaa ihmishengen, ja ensiaputaitojen harjoittelu antaa valmiuksia kyseisissä tilanteissa toimimiseen. (Ensiapu 2018.) Perusensiaputaidot ja rohkeus niiden käyttämiseen lisäävät turvallisuutta kouluissa ja yhteiskunnassa (Punainen Risti 2018).

Nykyisen opetussuunnitelman mukaan oppilaat saavat ensiapuopetusta terveystiedon tunneilla tai sovelletusti muillakin tunneilla. Terveystieto on yläasteella opettava laaja oppiaine, ja sen tavoitteena on terveysosaamisen kehittäminen, johon ensiaputaitojen käsittely kuuluu osana isompaa kokonaisuutta. Ala-asteella terveystiedon opetus on sisällytetty ympäristöopin opetukseen. (Opetushallitus 2014, 398-400.) Kouluilla on päätäntävalta siinä, mitkä ovat eri oppiaineiden keskeisimpiä sisältöjä opetuksessa ja missä laajuudessa niitä oppilaille opetetaan (Opetushallitus 2014, 158). Opetuksen tasoon ja sisältöön voidaan nähdä vaikuttavan myös koulukohtaisesti opettajien resurssit, kuten ajankäyttö ja osaaminen.

Yleisesti tiedossa oleva koululaisten vähäinen ensiapuopetus ja ensiaputaitojen hallitsemisen merkitys olivat tärkeitä tekijöitä valitessamme opinnäytetyömme aihetta. On olennaista tiedostaa, että ensiapuopetus ei ole itsenäinen oppiaine vaan pieni osa opiskeltavaa terveystiedon suurempaa kokonaisuutta, jolloin yksittäisten osa-alueiden – kuten ensiaputaitojen – läpikäynti voi jäädä suppeaksi. Halusimme tarjota kouluikäisille lapsille mahdollisuuden ensiaputaitojen opetteluun. Toiminnallisen opinnäytetyömme toteutimme Mäntsälässä sijaitsevassa Nummisten koulussa, jossa perusopetusta järjestetään ala-asteikäisille lapsille. Työmme kohderyhmänä olivat kuudennen luokan oppilaat.

Toimet, jotka tähtäävät yksilöiden ensiapuvalmiuksien lisäämiseen, jotta heistä tulisi rohkeita ensiavun antajia pelkän avun hälyttämisen tai vierestä seuraamisen sijaan, ovat kannattavia. Toiminnallinen ohjaukspäivä osoitti, että oppilaat olivat kiinnostuneita ensiavusta ja motivoituneita opettelemaan ohjattuja ensiaputaitoja. Arviointikyselyn mukanaan tuoma tieto ensiaputaitojen kehittymisestä erityisesti niiden taitojen osalta, jotka olivat kartoituskyselyssä heikoiten hallussa ja joita oppilaat saivat itse käytännössä harjoitella, vahvistaa työmme merkityksellisyyttä ja tarkoitusta.

2 TARKOITUS JA TAVOITE

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena on lisätä kohderyhmämme tietoja ja taitoja ensiavusta sekä valmiutta toimia ensiaputilanteissa. Tavoitteena on tuottaa oppilaiden tarpeisiin pohjautuvaa ensiapuohjausta toiminnallisen ohjauksen muodossa Nummisten koulun kuudesluokkalaisille oppilaille. Toiminnallinen ohjauksen päivä pohjautui toteutettuun kartoituskyselyyn, jonka tavoitteena oli selvittää, mitkä ovat kohderyhmän tiedot ja taidot ensiapuun liittyen ennen ohjauksen päivää. Arviointikyselyllä selvitettiin, kyettiinkö näitä tietoja ja taitoja lisäämään ensiapuohjauksen avulla.

3 KOULUIKÄINEN LAPSI

Nurmi ym. (2014) kuvaavat keskilapsuuden ajaksi aikaa esikoulun ja koulun alkamisesta aina varhaiseen nuoruusikään asti. Ikävuosissa tämä tarkoittaa kuuden ja seitsemän vuoden iästä 12-vuotiaaksi asti ulottuvaa vaihetta. Vilkkö-Riihelä (1999) määrittelee kouluikäisen sisältävän ajan kouluunmenosta murrosikään asti ja murrosiän, eli varhaisnuoruuden, alkavan 12-vuotiaana. Kallioniemi (2010, 131) puolestaan toteaa murrosikään siirtymisen tapahtuvan Suomessa yhä aikaisemmin; persoonallisuutta ja olemusta havainnoidessa jo 10-vuotiaat koululaiset saattavat vaikuttaa siirtyneen kohti murrosikää, joka muuten ajoittuisi alkavaksi yleensä noin 12. ikävuoden kohdalla.

Opinnäytetyömme kohderyhmä koostuu kouluikäisistä lapsista. Opinnäytetyötämme suunniteltaessa meidän on tärkeää huomioida kyseisen ikäryhmän fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys ja työmme kannalta niihin keskeisesti vaikuttavia tekijöitä. Seuraavissa luvuissa olemme nostaneet esiin toiminnallisena ohjauspäivänä huomioitavia mielestämme merkityksellisimpiä asioita.

3.1 Fyysinen kehitys

Fyysinen kasvu on keskilapsuudessa varsin tasaista. Se on kuitenkin edellytys lapsen yhä itsenäisemmälle toiminnalle. Ympäristön kasvavat vaatimukset edellyttävät voimaa ja kestävyttä niistä selviytymiseen. Selvä kasvuvauhdin kiihtyminen tapahtuu murrosiän alkessa. (Nurmi ym. 2014, 79.) Kouluikäisen pituuskasvu vuodessa on noin 5-7 senttimetriä. Myös lihaksia, voimaa ja vahvuutta kehittyy kouluikäiselle lapselle. Kouluikäisten tyttöjen fyysinen kehitys on poikia nopeampaa, ja tytöt ovatkin keskimäärin poikia pidempiä ja painavampia tässä iässä. Samanikäisten lasten pituuserot voidaankin laskea kymmenissä senttimetreissä. (Kronqvist ym. 2007, 134.)

Keskilapsuudessa tyttöjen ja poikien motoriset erot kasvavat. Poikien lihasmassa on hienompi tyttöjen lihasmassaa suurempi, joten he menestyvät paremmin lihasvoimaa vaativissa suorituksissa. Tyttöjen vahvuuksia ovat puolestaan hienomotorisia taitoja vaativat toimet kuten kirjoittaminen tai piirtäminen. (Nurmi ym. 2014, 83.) Kronqvistin (ym. 2007, 135) mukaan lihasten koordinaation kehitys on kouluikäisen karkeamotoriikassa tapahtuva tärkein muutos. Hienomotoriikka kehittyy kouluikäisessä paljon saavuttaen lähes aikuisen tason 11-12-vuotiaana.

Kohderyhmämme fyysisen ja motorisen kehityksen sekä tyttöjen ja poikien fyysisen eron ymmärtäminen olivat tärkeitä asioita suunnitellessamme ja toteuttaessamme opinnäytetyömme toiminnallista osuutta. Tämän perusteella otimme huomioon esimerkiksi jakautumisen fyysisesti samankokoisiin pareihin, jotta fyysisten harjoitteiden toteuttaminen helpottuisi ja onnistuisi mahdollisimman sujuvasti ja turvallisesti. Hienomotorisen kehityksen

osalta voidaan myös olettaa, että lapset kykenevät suoriutumaan kaikista toiminnallisena ohjauspäivänä eteen tulevista kädentaitoja vaativista asioista. Näitä ovat esimerkiksi sideharsorullan sitominen raajan ympärille tai rintakehän painelu elvyttäessä. Sukupuolten väliset erot voiman käytössä on tärkeää tiedostaa.

3.2 Psyykinen kehitys

Kouluikäisen tärkeä kehityksen osa-alue on oppiminen, ja tärkeä oppimisympäristö on koulu (Nurmi ym. 2014, 95, 98). Koulun alkamisesta aina murrosiän alkuun saakka psyykkisen kehityksen osa-alueilla tapahtuu paljon muutoksia. Päätely- ja harkintakyky sekä syy-seuraussuhteiden hallinta kasvavat. Aikasuhteet hahmottuvat paremmin ja loogisuus lisääntyy. (Vilkkö-Riihelä 1999, 239.) Keskilapsuudessa lapsi oppii ajattelemaan kolmiulotteisesti, ymmärtämään lukumäärien pysyvyyttä ja luokittelemaan asioita. Kehityskauden loppuvaiheilla lapsi kykenee vaihtamaan perspektiiviä sekä asettumaan toisen asemaan ja ymmärtämään asioita hänen näkökulmastaan. Olennaista on ajattelun muutos, joka tuo kykyä vapautua välittömistä havainnoista, jolloin ajattelua alkaa tapahtua joustavammin erilaisten elämän konkreettisten ilmiöiden ymmärtämisessä. Tämä antaa lapselle kyvyn harkita erilaisia vaihtoehtoja esimerkiksi ongelmia ratkaistessaan. (Nurmi ym. 2014, 89-91.) Myös Lehtinen, Vauras & Lerkkanen (2016, 70) toteavat, että noin 12-vuotiaasta alkaen ajattelu ei olekaan enää kytkeytynyt omiin konkreettisiin kokemuksiin. Tämä antaa pohjaa sellaiselle päätelykyvyille, jota tarvitaan tieteellisessä tiedonhankinnassa. Näin ollen ajattelusta tulee tehokkaampaa ja ongelmanratkaisukyky laajenee.

Kouluiän alkuvaiheessa auktoriteetti toimii ilman perustelujakin, kun taas loppuvaiheessa tarvetta on jo hyvälle perustelulle. Lähempänä murrosiän alkua kriittinen ympäristöön suhtautuminen kasvaa. Vanhemmat ja opettajat eivät enää ole koululaisen mielestä aina oikeassa. Oman identiteetin etsiminen alkaa, ja itsenäisyys lisääntyy. (Vilkkö-Riihelä 1999, 239-240.) Opettajien antamalla palautteella on vaikutusta oppilaiden minäkuvan muodostumiseen ihmisenä ja oppijana. (Opetushallitus 2014b, 17, 47.)

Pitkäjänteinen asioihin keskittyminen kehittyy kouluikässä, jolloin lapsen on kyettävä toimimaan ryhmätilanteissa ja noudattamaan ohjeita. Vähitellen odotetaan myös psyykkisen itsesäätelyn kehittymistä eli kykyä säädellä omaa toimintaa. Tämä ilmenee esimerkiksi saatujen tehtävien suorittamisena itsenäisesti, ilman aikuisen tukea. Tämä toiminnansäätely auttaa lasta oppimaan. (Kronqvist 2007, 136.)

Ymmärryksemme siitä, että keskittymis- ja ongelmaratkaisukykyä, ryhmätyöskentelytaitoja sekä kykyä ohjeiden noudattamiseen voidaan olettaa löytyvän kohderyhmältämme, ohjaa meitä tuottamaan oppimista tukevaa ja kohderyhmällemme lähtökohtaisesti sopivaa toimintaa.

3.3 Sosiaalinen kehitys

Kouluikäinen lapsi käyttää aikaansa yhä enemmän ystäviensä ja koulukavereidensa kanssa olemiseen. Hän suuntautuu kodin ulkopuolisiin toimintoihin merkittävässä määrin, jolloin sosiaaliset suhteet laajenevat. Sosiaalisen havaitsemisen merkitys kasvaa kouluikäisessä. Tämä tarkoittaa muiden ajatuksien, tunteiden ja käytöksen vaikutusta yksilöön sekä myös sitä, miten yksilö itse havaitsee toisten ihmisten käyttäytymistä. Kouluikäiselle vertaisten suhtautuminen häneen alkaa saamaan yhä enemmän jalansijaa elämässä. (Kronqvist 2007, 145,154.) Dunderfeltin (2011, 84) mukaan yhteistyö ja aikaansaaminen tuottavat iloa 10-12-vuotiaalle lapselle.

Sosiaalisten suhteiden ja yhdessä tekemisen tärkeys on hyvä ottaa huomioon työmme toiminnallisessa toteutuksessa. Oppilaille pyritään tarjoamaan yhdessä tekemistä ja kokemista. Oma suhtautumisemme oppilaisiin, tapamme kohdata heitä ja keskustella heidän kanssaan on merkityksellistä kouluikäiselle lapselle, mikä tulee pyrkiä tiedostamaan toiminnallisen ohjauksen aikana.

4 OPPIMINEN

Oppimista ja oppimisprosessin sisältöä voidaan luokitella monin eri tavoin. Näistä luokituksista syntyvät erilaiset oppimiskäsitykset, jotka kukin korostavat jotain tiettyä oppimisen näkökulmaa. (Hellström 2008, 274; Siljander 2014, 58, 62.) Hellströmin (2008, 274-277) mukaan oppimiskäsitys voi olla behavioristinen, kokemuksellinen, kognitiivinen tai konstruktivistinen, joissa kaikissa ymmärretään oppijan ainutkertaisuus, tavoitteiden asettamisen tärkeys ja monipuolisen ympäristön merkitys. Erot ovat lähinnä painotuseroja. Behaviorismi keskittyy käyttäytymiseen ja sen muutoksiin tiedon ymmärtämisen sijaan. Uudemmissa näkemyksissä painottuu yhdessä oppiminen ja oppijan vastuullisuus.

Konstruktivisessa oppimisenäkemyksessä korostuu tiedonrakentamisen prosessi. Tiedon passiivisen vastaanottamisen sijaan oppija rakentaa tiedon itselleen uudestaan omien tietojen, käsityksien ja kokemusten avulla liittäen opittua tietoa aiemmin oppimaansa. Oppiminen on oman toiminnan tulosta, jossa oppija nähdään aktiivisena tiedon muokkaajana. (Kauppila 2007, 37-39.)

Sosiokonstruktivinen oppimisenäkemyks on kehittynyt konstruktivisesta näkemyksestä. Vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet korostuvat sosiokonstruktivisessa oppimisenäkemyksessä, ja tiedon rakentuminen nähdäänkin tapahtuvaksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppijan sisäinen ja vuorovaikutuksellinen reflektointi on tärkeää oppimisen toteutumisessa. (Kauppila 2007, 48, 51.) Sosiokonstruktivinen oppimiskäsitys antaa pohjaa yhteistoiminnallisen oppimisen metodin käytölle (Hellström 2015, 26). Työssämme painotamme konstruktivista ja sosiokonstruktivista oppimisenäkemyksiä.

4.1 Lähtökohtia oppimiselle

Oppiminen on tiedon tallentumista muistiin. Tieto auttaa ihmistä ennakoimisessa ja toimintansa ohjaamisessa, mikä mahdollistaa muutoksen tapahtumista joko heti tai pitkän ajan kuluessa. Oppiminen on myös kognitiivisten taitojen omaksumista. Kognitiiviset taidot ovat niitä toimintatapoja, jotka auttavat tiedon käsittelyssä ja hallitsemisessa. Oppiminen on jatkuvaa, eri osa-alueilla ja monin eri keinoin tapahtuvaa toimintaa. Jatkuva uusien asioiden oppiminen läpi koko ihmiselämän ajan on mahdollista. (Vilkko-Riihelä 1999, 312.) Lehtinen ym. (2016, 87) toteavat, että oppimisessa on yksittäisten asioiden sijaan kyse prosesseista, joille yhteistä on muutoksen tapahtuminen. Luonteeltaan nämä muutokset voivat kuitenkin olla keskenään hyvinkin erilaisia. Myös Siljanderin (2014, 59) mukaan oppiminen on monia eri toimintoja sisältävä prosessi, joka voi jatkua läpi ihmisen elämän. Toiminnan, ajattelutapojen, taitojen ja tietojen muutokset ovat keskeisintä tässä prosessissa.

Lehtinen ym. (2016, 87-88) toteavat, että oppimisen prosesseja voidaan tarkastella kolmella eri tasolla: Ensimmäisellä tasolla nähdään tiedostamatonta aivotoiminnan mukautumista, käyttäytymisen vahvistumista ja miellelyhtymien syntymistä. Tietoiset oppimisprosessit, joiden tavoitteena on käsitteiden ja monimutkaisten taitojen tarkoituksellinen oppiminen, muodostavat toisen tason; kouluoppimisen kannalta nämä prosessit ovat olennaisia. Kolmannella tasolla olennaisinta on sosiaalinen vuorovaikutus ja kulttuurinen osallistuminen. Toisen ja kolmannen tason oppimisprosessit ovat tiiviissä yhteydessä keskenään.

Schneider ja Stern (2010, 1-12) kiteyttävät kymmeneen periaatteeseen ajatuksensa siitä, mitä nykyään tiedetään oppimisesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä aiempien tutkimusten perusteella. Nämä johtopäätökset ovat heidän mukaansa kulmakiviä tämänhetkiselle tietämykselle:

- Oppijan oma toiminta on oppimisen perusta.
- Jo olemassa oleva tieto on oppimisen perusta.
- Tietorakenteiden tulee integroitua, jotta oppimista voi tapahtua.
- Käsitteiden, taitojen ja metakognitiivisten prosessien tasapaino ovat edellytyksenä suotuisalle oppimiselle.
- Paras oppiminen syntyy, kun yksinkertaiset taidot yhdistyvät monimutkaisiksi taidoiksi.
- Ulkoisten rakenteiden hyödyntäminen auttaa organisoimaan mielensisäisiä rakenteita, jolloin oppiminen tehostuu.
- Ihmisen rajoitettu kyky käsitellä tietoa vaikuttaa oppimisprosessiin.
- Tunteiden, motivaation ja kognition välinen dynaaminen vuorovaikutus on perustana oppimiselle.
- Laajemmin sovellettavat tietorakenteet saavutetaan, kun oppimisprosessi on paras mahdollinen.
- Aikaa ja ponnisteluja vaaditaan oppimiseen.

Paalasmaan (2014, 108) mukaan opetuksen konkreettisuus korostuu alaluokilla. Opittavia asioita eletään ja koetaan elämälähtöisellä aktivoivalla ja toiminnallisella opetuksella.

Tarkempi oppimiseen johtavien asioiden tarkastelu ohjaa meitä luomaan ja tuottamaan toiminnallisessa ohjauspäivässä sellaisia tapoja ja tilanteita, jotka voivat tukea kohderyhmämme oppimista. Pyrimme tuottamaan kohderyhmälle toimintaa, johon he saavat itse aktiivisesti osallistua tekemällä ja kokeilemalla. Vaikka laajaa oppimista ei välttämättä tapahdu hetkessä ja vain yhden ohjauskerran perusteella, voi joillain oppilailla olla aikaisemmin saatua tietoa käsiteltävistä asioista. Tällöin näiden taitojen prosessointi on heillä jo

lähtenyt käyntiin, mihin pyrimme osaltamme tuomaan tukea. Ne, joilla tietoa ei vielä ole, voivat saada sitä ohjauksessamme.

4.2 Vuorovaikutuksen merkitys

Vuorovaikutus käsitetään yksilön ja ryhmien välisenä sosiaalisena toimintana, joka liittyy tiettyyn aikaan, paikkaan ja toteutuu erilaisissa ympäristöissä. Vuorovaikutustaitoja ja niiden hallintaa voidaan oppia, ohjata ja harjoitella. Vaikka koulussa on perinteisesti korostunut yksilöllisen oppimisen merkitys tarkasteltaessa koulun ulkopuolisia oppimistilanteita, osoittavat ne ison osan tehtävien suorituksesta ja niihin liittyvästä oppimisesta perustuvan ihmisten yhteistoimintaan. Eri oppimista kuvaavissa teorioissa, myös selkeästi yksilöllistä oppimista kuvaavissa, on nähtykin, että sosiaalinen vuorovaikutus edistää oppimista ja kehitystä. Vuorovaikutteisissa oppimisprosesseissa tuotetaan tietoa, jonka merkityksestä neuvotellaan yhdessä. Tämä voi synnyttää oivalluksia, ymmärrystä ja jopa muutoksia toimintaan. Lisäksi kriittinen ajattelu, ongelmaratkaisukyky ja kyky tehdä päätöksiä kehittyvät, kun yhdessä voidaan keskustella, jakaa ja prosessoida ymmärrystä eri ilmiöistä. (Lehtinen ym. 2016, 241-243, 269.)

Kommunikointi opettajan ja oppilaiden välillä sekä heidän yhteinen toimintansa muodostavat koulussa luokan vuorovaikutuksen osatekijät. Lasten ja nuorten akateemisten taitojen ja tietojen oppimisessa sekä sosioemotionaalisessa kehityksessä opettajan ja oppilaiden keskinäinen vuorovaikutus on merkittävä tekijä. Lisäksi pelkästään oppilaiden keskinäinen vuorovaikutus on merkittävää. (Lehtinen ym. 2016, 244.)

Oppilaiden keskinäiselle vuorovaikutukselle ja toimimiselle on tärkeää antaa mahdollisuus ohjauspäivän toimintoja suoritettaessa. Oppilaiden kanssa pitää myös keskustella ja antaa heille mahdollisuus kertoa mielipiteitään ja havaintojaan. Oppilaille tulisi olla myös tilaisuus esittää kysymyksiä mahdollisista mieleen nousseista asioista.

4.3 Yhteistoiminnallisuus

Ajatus oppilaskeskeisyydestä, jossa oppilas nähdään aktiivisen tiedon tuottajana, on pohjana yhteistoiminnallisessa oppimisessä. Yhteistoiminnallinen oppiminen sisältää niitä opetusmenetelmiä, joissa rohkaistaan oppilaita työskentelemään yhdessä oppimistehtävän suorittamiseksi. (Lehtinen ym. 2016, 270.)

Yhteistoiminnallinen oppiminen perustuu paljolti sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan paras oppiminen tapahtuu yhdessä muiden kanssa. Pienet heterogeeniset ja oppimisen kokemusta vahvistavat ryhmät auttavat tiedon ja ymmärryksen syntymisessä. Keskinäisen kilpailun vähentäminen on myös tärkeää, koska sen ei nähdä

edistävän oppimista. Oppilaille ja luokalle yhteistoiminnallisuus tarkoittaa oppimista toisten kanssa, jolloin rakennetaan yhteistä tietämystä ryhmänä. (Hellström ym. 2015, 26-27.)

Tutkiessaan yhteisöllistä oppimista pro gradu -tutkielmien teossa Suhonen, Kaakinen, Kaasila & Sarenius (2015, 16) toteavat, että opiskelijat kokivat arvokkaaksi ryhmän olemassaolon ja pitivät siinä syntynyttä keskustelua ja vuorovaikutusta merkityksellisenä oman oppimisensa edistämiseksi. Ryhmässä saatiin uusia näkökulmia, ja muiden eri vaiheissa olevien opiskelijoiden koettiin tukevan omaa oppimista ja vahvistavan onnistumisen kokemusta. Yhteisen tiedon rakentaminen oli näkyvää ryhmäohjauksessa. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että oppimista edistävät kognitiiviset ja emotionaaliset prosessit käynnistyivät ryhmän sisällä tapahtuvan vuorovaikutuksen seurauksena. Oma oppimista kyettiin arvioimaan ja pohtimaan ääneen puhumisen seurauksena.

Toiminnallisen ohjauksen suunnittelussa huomioimme sen pohjautumisen oppilaiden yhteistoiminnallisuuteen ja mahdollisuuteen keskustella opeteltavista asioista yhdessä muiden kanssa. Oppimista pyrimme tukemaan mahdollistamalla oppilaiden toimimisen pienissä ryhmissä. Lisäksi korostamme yhdessä tekemistä keskinäisen kilpailun sijasta.

4.4 Motivaation ja ilon merkitys

Motivaatio tuottaa, ohjaa ja ylläpitää toimintaa. Se on sisäinen tila, joka vaikuttaa yksilön valintoihin, määrätietoisuuteen toiminnan toteuttamiseen sekä yksilön ajatuksiin ja tunteisiin hänen suorittaessaan tehtävää. (Lehtinen ym. 2016, 143.) Opetushallituksen (2014b, 15) hyväksymän uuden opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaan oppimiseen ja motivaatioon vaikuttavat hänen kiinnostuksensa kohteet, työskentelytavat, tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana. Oman toiminnan tavoitteiden asettamiseen puolestaan vaikuttavat minäkuva ja itsetunto.

Paalasmaa (2014, 105) toteaa, että mahdollistamalla oppilaiden aktiivisuus ja osallistuminen voidaan samalla myös innostaa heitä oppimiseen. Rantalan (2006, 161-162) mukaan lapsessa on valmiina oppimisen ja toiminnan halu, ja hän näkeekin lapsen perusolemukseltaan oppivana ja aktiivisena olentona, jonka kehittymistä kouluympäristö joko tukee tai estää. Kouluympäristössä pystytään luomaan suotuisat olosuhteet oppimisen ilon toteutumiselle, vaikka itse oppimisen iloa ei pystyittäisikään tuottamaan. Oppijan oma aktiivisuus on edellytyksenä aidon oppimisen ilon syntymiselle. Loppuun saatettu työ tuottaa myös iloa. Oppimisen ilon toteutumisen kannalta pienet askeleet ovat tärkeitä, joten opetuksessa laadittavat välitavoitteet ja niiden saavuttaminen ovatkin tärkeitä asioita osana suurempaa oppimisprosessia. Järvillehto (2014, 18) on sitä mieltä, että oppimisen ollessa

hauskaa se on myös tehokasta. Siksi opittavat asiat tulisi esitellä kiinnostusta herättävällä tavalla. Innostuneet ja sitoutuneet oppijat oppivat parhaiten.

Motivaatio voidaan nähdä kolmella eri tavalla. Amotivaatiossa ihmiseltä puuttuu tahto toimia ja ulkoisessa motivaatiossa ihminen tähtää palkkion saavuttamiseen tai ulkopuolelta tulevan tarpeen tyydyttämiseen. Paras oppimista edistävä motivaation tila on sisäinen motivaatio, jolloin ihminen toimii omien sisäisten tarpeidensa ohjaamana. (Ryan & Deci 2000, Järvillehdon 2014, 25 mukaan.)

Oppilaiden oman motivaation merkityksen ymmärtäminen ja tukeminen on tärkeää suunnitellessamme työskentelyämme ja kohtaamistamme heidän kanssaan. Oppilaiden aktiivisen osallistumisen mahdollistaminen ja siihen tukeminen ovat olennaisia huomioitavia asioita ohjauspäivänä. Autamme oppilaita suoriutumaan tehtävistä, joita olemme heille toimintapäivään suunnitelleet.

4.5 Perusopetuksen opetussuunnitelma Suomessa

Suomessa perusopetuksen opetussuunnitelma perustuu oppimiskäsitykseen, jossa lapsi nähdään ympäristönsä aktiivisena toimijana, joka oppii tavoitteiden asettamista ja ongelmanratkaisua. Hän oppii uusia tietoja ja taitoja sekä samalla niiden että omien kokemusten ja tunteiden reflektointia. Oppiminen nähdään erottamattomana osana yksilön kasvua, ja sitä tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa yksin tai yhdessä tehden, ajatellen, suunnitellen, tutkien ja näitä kaikkia arvioiden. Oppimisessa eri aistien käyttäminen, kieli ja kehollisuus ovat merkityksellisiä. (Opetushallitus 2014b, 17.)

Opetushallituksen (2014b, 18) mukaan ajattelun ja oppimisen taidot ovat perustana osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Oppilaiden kyky hahmottaa itsensä oppijoina ja tapa olla vuorovaikutuksessa ympäristöönsä vaikuttavat ajatteluun ja oppimiseen. Ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä edistävät yhdessä toimiminen, mahdollisuus syventävään ja keskittyneeseen toimintaan sekä luova ja tutkiva työskentelyote. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tiedon rakentumista tapahtuu erilaisissa prosesseissa esimerkiksi oman kokemuksen tai tietoisien päättelyn kautta. Heitä myös ohjataan tiedon käyttämiseen itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Yksilön ja yhteisön kasvun, oppimisen ja vuorovaikutuksen tukeminen on oppimisympäristöjen tärkeä tehtävä. Vuorovaikutuksen ja osallistumisen edistämistä sekä yhteisöllisen tiedon rakentumista tapahtuu hyvin toimivissa oppimisympäristöissä. Yhteisön jokaisen jäsenen toiminta vaikuttaa oppimisympäristöihin. Vaihtelevat työtavat tukevat ja ohjaavat oppimista sekä synnyttävät oppimisen iloa ja onnistumisen kokemuksia. Oppimisen elämyksellisyys ja sitä kautta motivaation vahvistuminen lisääntyvät kokemuksellisten ja toiminnallisten työtapojen, eri aistien ja liikkumisen lisäämisen avulla. Motivaatiota voidaan

vahvistaa myös itseohjautuvuuden tukemista ja ryhmään kuulumisen tunnetta lisäävillä työtavoilla. (Opetushallitus 2014b, 27-28.)

Hellström ym. (2015, 89) toteavat, että vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden useat keskeiset tavoitteet toteutuvat paremmin yhteistoiminnallisessa oppimisessä verrattuna isoissa ryhmissä annettuun opetukseen. Opetussuunnitelman perusteissa ei suoraan viitata käsitteeseen sosiokonstruktivismi, mutta juuri tästä nähdään suurimmaksi osaksi olevan kyse.

5 KOULUIKÄISTEN OHJAAMINEN

Ohjaaminen on keskeinen osa työmme toteutuksellista vaihetta, joten näemme tärkeäksi tuoda esiin hyvään ohjaamiseen ja hyvänä ohjaajana toimimiseen vaikuttavia asioita. Näiden asioiden prosessointi auttaa meitä työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla oppilaiden kanssa toimiessamme.

5.1 Lähtökohdat

Koulussa ohjaus nähdään tavoitteellisena, vuorovaikutuksellisenä ja jatkuvana toimintana, joka tukee oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä. Ohjaus edistää oppilaan ryhmässä työskentelemisen taitoja, opiskelunvalmiuksien kehittymistä ja itsetuntemusta. Ohjaus myös tukee ja kehittää oppilaan aktiivisuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Jokaisella oppilaalla on oikeus laadukkaaseen ohjaukseen. (Opetushallitus 2014a, 5, 8.) Asiakas- ja yksilölähtöisyys, mahdollisuuksien luominen ja oppilaan omien voimavarojen tunnistaminen ovat ohjauksen toteuttamisen lähtökohtia (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 11).

Siljanderin (2014, 54) mukaan opetuksen pedagoginen tarkoitus on edistää oppimista, jolloin tavoitteet asetetaan selkeästi. Hellström (2008, 165, 185, 202) toteaa, että opettaessaan opettaja ohjaa oppilaita, jotta nämä saavuttaisivat opetussuunnitelmassa määritellyt tavoitteet. Konstruktivinen oppimisenäkemykset vahvistaa ohjauksen käsitettä opetuksessa, minkä myötä korostuvat oppijan tukeminen ja oppimisen edellytysten luominen. Myös kaikkea opettajan opetukseen liittyvää toimintaa on konstruktivistisen näkemyksen mukaan alettu kutsumaan ohjaamisena.

Suomen opinto-ohjaajat ry (2009) on hyväksynyt opinto-ohjaajan työn eettiset periaatteet, joiden mukaan ohjauksessa tulee kunnioittaa ohjattavaa ja edistää hänen hyvinvointiaan. Ohjauksessa tulee toimia rehellisesti ja hienotunteisesti. Annettavan tiedon tulee olla ajankohtaista. Ohjaaja toimii ohjauksen asiantuntijana käyttäen omaa persoonaansa tärkeänä työvälineenään. Peruskoulussa vastuuta oppilaan ohjauksesta kantavat opinto-ohjaaja, luokanopettaja, koulun muut opettajat ja henkilökunta. Ala-asteella ohjausta antavat kaikki opettajat opetuksen ohessa. (Opetushallitus 2012, 9.)

5.2 Hyvän ohjaajan ominaisuuksia

Kaukkilan & Lehtosen (2007, 58) mukaan jokaisella ryhmänohjaajalla on omat yksilölliset tapansa toteuttaa ohjausta. Ryhmänopiskelutaitoja opiskelemalla voidaan saada keinoja ohjauksen toteuttamiseen, mutta paras tapa oppia näitä taitoja on itse ryhmän ohjaaminen. Ryhmänohjaajaksi siis kasvetaan pikkuhiljaa varsinaista ohjausta toteuttaen.

Hyvän ohjaajan ominaisuuksiin kuuluvat empaattisuus, aitous ja välittömyys. Jotta aitoa kohtaamista voisi tapahtua, ryhmänohjaajan on tärkeä pystyä eläytymään toisen ihmisen todellisuuteen. Sanojen ja tekojen ei tulisi myöskään olla ristiriidassa keskenään. Ryhmänohjauksessa myös spontaanisuus ja huumori ovat tärkeitä ominaisuuksia ohjaajalle, sillä niiden avulla on mahdollista lievittää jännittyneisyyttä ja pelastaa kiusallisilta tilanteilta. Ohjaajan tulee luottaa ryhmän kykyyn ratkaista ongelmia, jotta ryhmä voisi toimia kokonaisuutena. Ohjaajan ei tule olla ryhmän keskipiste, vaan hänellä tulee olla kykyä havainnoida ryhmän dynamiikkaa ja prosessia sekä ohjata sitä oikeaan suuntaan selkeästi. Lisäksi kyky kohdata ja käsitellä vaikeita asioita on tärkeä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 59-62.)

Suhonen ym. (2015, 17) toteavat tutkimuksensa perusteella, että kannustava ja keskusteleleva ohjaaja edisti opiskelijoiden oppimista. Ohjaajan tarjoama tuki antoi opiskelijoille varmuutta valintojen tekemiseen ja oivalluksien syntymiseen.

Opetushallituksen (2014b, 18) mukaan oppilaita tulee rohkaista uuden tiedon ja näkemysten rakentamiseen. Heitä rohkaistaan luottamaan itseensä, arvostamaan itseään ja tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, vahvuutensa sekä kehittymismahdollisuutensa. Ohjauksessa tulee neuvoa oppilaita pohtimaan asioita eri näkökulmista, etsimään uutta tietoa ja sitä kautta tarkastelemaan omia ajattelutapojaan. Kysymyksille tulee olla tilaa, vastauksien etsimiseen innostetaan samoin kuin toisten näkemysten kuuntelemiseen ja oman sisäisen tiedon pohtimiseen.

Kouluiässä lapsi on herkkä palautteelle, koska suorittaminen ja vertailu saman ikäisiin korostuvat (Kronqvist 2007, 147). Oppimista ja koko kehitystä voidaan tukea monipuoliseen arviointiin perustuvalla ohjaavalla palautteella. Oppimiseen kannustavat onnistumisen kokemukset, mutta oppimisprosessiin kuuluvat myös virheet ja epäonnistumiset, joiden avulla voidaan puolestaan edistää oppimista oppilaita kunnioittavalla tavalla. Arvioinnin ei tule kohdistua oppilaiden personaan, temperamenttiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, eikä oppilaita tai heidän suorituksiaan tule verrata toisiinsa. Rohkaiseva ohjaus, jota oppilas saa oppimisprosessinsa aikana, kasvattaa oppilaan uskoa omiin mahdollisuuksiin ja tukee oppimista. (Opetushallitus 2014b, 17, 47.)

Opettaja voi vaikuttaa oppilaan suoritusitsetuntoon auttamalla häntä asettamaan päämääriä, jotka ovat saavutettavissa. Päämäärien saavuttaminen synnyttää onnistumisen ja ilon kokemuksia kasvattaen oppilaan itsetuntoa. Hyvään itsetuntoon liittyy itseluottamus ja rohkeus vastaanottaa haastavampia oppimistehtäviä. Oikealla ohjaamistavalla voidaan siis tukea oppilaan oppimisprosessia. (Rantala 2006, 42.)

Toiminnallisena ohjauspäivänä meidän tulee tiedostaa roolimme ryhmäohjaajana ja etukäteen miettiä toimintatapaamme kyseisessä roolissa. Tässä voimme käyttää apuna mahdollisia aikaisempia kokemuksiamme ryhmäohjaamisesta. Ohjaajina meidän tulee olla kannustavia ja helposti lähestyttäviä.

6 ASETEIDEN SYNTYMINEN

Käsitlemme asennetta työssämme, koska asenteiden vaikutus siihen, miten oppilaat suhtautuvat eri asioihin, on suuri. Opinnäytetyömme ja toimintamme kautta haluamme vaikuttaa siihen, että oppilaiden asenteet turvallisuuteen ja ensiapuun liittyen voisivat olla myönteisiä.

6.1 Asenteiden määritelmä

Kalliopuskan (2005, 23) mukaan asenteet ovat opittuja, suhteellisen pysyvästi myönteisiä tai kielteisiä tapoja suhtautua yksilöön, kohteeseen tai ympäristöön. Asenteet saattavat olla voittopuolisesti tunne- tai asiapitoisia ja voivat myös ilmaista toimintaa. Asenteiden tunne-, tieto- ja toimintakomponentit voivat yhdistyä samanaikaisesti. Asenteet opitaan sosiaalisessa yhteisössä.

Ryhmä vaikuttaa jäsentensä asenteisiin, jotka ovat suhteellisen pysyviä tapoja asioihin, jotka ilmenevät kolmella eri tasolla: ajatteluna, tunteina ja tekoina. Asenteiden muuttaminen ei yleensä ole helppoa. Yhden asennetason muuttuessa yleensä muutkin asennetasot alkavat muuttua vähitellen. Ihmiset voivat tulkita tilanteita eri tavoin omien stereotyyppiensä pohjalta. Stereotyyppiset eli kaavamaiset asenteet pohjautuvat yleistykseen. Näitä esiintyy yleisesti esimerkiksi kansalaisuuksissa, uskontokunnissa tai sukupuolirooleissa. Tämä voi johtaa erityisen kielteisiin ennakkoluuloihin sekä negatiivisiin käsityksiin muodostettaessa ensikäsitystä ihmisistä. Yhden negatiivisen ensikäsityksen piirre voi aiheuttaa muissa ihmisissä reaktion, että loputkin piirteet ovat negatiivisia. (Eronen, Kalakoski, Kanninen, Kauppinen, Laarni, Paavilainen, Salo, Anttila, Kallio, Lähdesmäki, Oksala & Stenius. 2005, 101-103.)

6.2 Lasten ja nuorten turvallisuusasenteet

Asenteisiin yhtenä vaikuttavana tekijänä voidaan pitää turvallisuuden tunnetta. Oppilaitoksissa tämä voidaan jakaa neljään eri osa-alueeseen: psyykkiseen, fyysiseen, pedagogiseen ja sosiaaliseen. (Opetushallitus 2014b, 79.) Opetushallituksen (2004,18) vanhemman perusopetuksen perusteiden mukaan psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön vaikuttavia tekijöitä ilmenee oppilaan kognitiivisten ja emotionaalisten tekijöiden alueella. Näitä ovat esimerkiksi ihmissuhteet ja vuorovaikutustekijät.

Turvallisuusmyönteisten asenteiden kehittymistä edistävät turvalliset kasvu- ja toimintaympäristöt, joissa lapsen ja nuoren lähipiirissä olevilla luotettavilla ja turvallisilla aikuisilla sekä vertaisilla on merkittävä rooli. He voivat motivoida, välittää tietoa ja toimia esimerkeinä lapselle ja nuorelle. (THL 2018.)

Niirasen & Wågin (2008, 5, 54-58) Turvallisuuden moniulotteisuus pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli selvittää 11-12-vuotiaiden turvallisuuteen liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita. Asenteita selvitettiin 5.- ja 6.- luokkalaisilta kahdessa eri vertaisryhmässä, jotka jaokautuivat opetuskeskeiseen ryhmään ja vertailuryhmään. Asenteita mitattiin kahdesti puolen vuoden aikana avoimilla kysymyksillä vertaillen kahden eri kohderyhmän välillä. Tuloksissa ilmeni asenteiden osalta esimerkiksi se, että nähdessään huonossa kunnossa olevan henkilön viidennen luokan oppilaat auttaisivat tätä useammin kuin kuudesluokkalaiset oppilaat. Tosin kummankin ryhmän valmius avun hankkimiseen oli kuitenkin yleisempää. Positiivisemmin pyöräilykypärän käyttöön suhtautuivat tutkimuksen mukaan opetusryhmien 5.- ja 6.-luokkalaiset vertailuryhmän oppilaisiin nähden.

Lindfors, Somerkoski, Kärki & Kokki (2017, 113-116, 121) kertovat tutkimusartikkelissaan, että perusopetuksen oppilaiden turvallisuusosaamisesta on oppilaiden osalta tutkittu vain vähän tietoja, taitoja ja asenteita. Heidän tutkimukseensa osallistui yhteensä 376 oppilasta kaikilta peruskoulun luokilta. Oppilaiden ikä vaihteli 8-16 vuoden välillä. Keski-ikä oli 12 vuotta. Oppilaiden turvallisuusasennetta arvioitiin tutkimuksessa viisiportaisella Likert-asteikolla yhdeksän väittämän avulla. Aineistoja tarkasteltiin eri muuttujien ja näistä muodostettujen summamuuttujien välillä. Tutkimuksessa kysyttiin esimerkiksi, onko hätänumeron ulkoa osaaminen tärkeää, voiko tulella leikkimistä kokeilla tai onko toimivan palovaroitimen olemassaolo kotona tärkeää. Tuloksien keskiarvotarkastelun perusteella oppilailla oli positiivinen suhtautuminen turvallisuuteen. Turvallisuusasenteissa havaittiin tyttöjen ja poikien välillä kuitenkin huomattavaa eroa. Lisäksi eroa syntyi myös eri luokka-asteiden ja koulujen välillä. Alakoululaisten turvallisuusasenne oli tilastollisesti merkitsevämpi ja positiivisempi verrattuna yläkoululaisten asenteisiin.

7 ENSIAPU

Ensiapu on tapahtumapaikalla annettavaa välitöntä apua sairastuneelle tai loukkaantuneelle ihmiselle. Ensiavun pyrkimyksenä on turvata peruselintoiminnot, estää tilan paheeminen ja huolehtia lisäävun saamisesta. (Castren, Korte & Myllyrinne, 2017a.) Hätäensiavulla tarkoitetaan potilaan henkeä pelastavaa ensiapuhoitoa (Castren, Korte & Myllyrinne, 2017b). Castrenin ym. (2017a) mukaan ensiapu on yksi osa hoitoketjua, johon kuuluvat lisäksi tilannearvio, hätäilmoitus, pelastustoimet lisävahinkojen estämiseksi, psyykinen ensiapu, ensivaste, kuljetus, sairaalahoito ja kuntoutus. Hoitoketjun käynnistää sairastuneelle tai loukkaantuneelle jokin tapahtuma tai onnettomuus. Hoitoketjun jokaisella osalla on vastuu ja tavoite siirtää ryhmältä toiselle ajantasaiset tiedot potilaan tilasta, muutoksista, tehdyistä toimenpiteistä sekä tapahtumaan liittyvistä tiedoista.

Kaikki loukkaantuneet tai sairaskohtauksen saaneet ihmiset tutkitaan ensiavun tarpeen arvioimiseksi. Ensisijaisena pyrkimyksenä ensiavussa on turvata ihmisen hapensaanti, verenkierto ja antaa henkeä pelastava ensiapu eli hätäensiapu. Ensiapu yleisesti aloitetaan ilman apuvälineitä. Hätäensiavun jälkeen tutkitaan, mitä muita vammoja loukkaantuneella on. Ensiaputoimenpiteinä voi tällöin olla esimerkiksi murtumien tukeminen, haavojen sitominen tai kylmältä suojaaminen. (Castren ym. 2017b.)

7.1 Lait ja suositukset

Vuonna 2011 voimaan tulleen pelastuslain (379/2011, 1 luku 1 §) mukaan tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta, vähentää onnettomuuksia ja onnettomuuden uhatessa tai jo tapahduttua pelastaa ihmiset, turvata tärkeät toiminnot ja rajoittaa tehokkaasti onnettomuuden seurauksia. Pelastuslaissa on keskeistä se, että jokaisella ihmisellä on varautumis- ja toimintavelvoitteita. Omatoimiseen varautumiseen kuuluu myös onnettomuuksien ehkäisy. (Finlex 2018.)

Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuusoppaan säädösperusteissa (2017) todetaan, että oppilaitoksissa pelastuslain velvoitteet koskevat koko kouluuyhteisöä. Laki edellyttää kaikkien kouluuyhteisön toimijoiden välttävän toimintaa, josta voi koitua uhkaa tai vaaraa. Vaaran uhatessa tai jo synnyttyä lisävahinkojen syntyminen pitää estää ilmoittamalla viipymättä uhasta vaarassa oleville, tekemällä hätäilmoitus ja ryhtymällä omien kykyjen mukaisesti pelastustoiimiin. Pelastustoiminnan suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota jokaisen yhteisön jäsenen osallistumiseen ja osallistumismahdollisuuksiin. Pelastustoimintaan liittyvällä avoimuudella oppilaitos mahdollistaa omatoimisen varautumisen, kun jokainen havainnoi toimintaympäristöään omista lähtökohdistaan käsin huolehtien samalla toisten turvallisuudesta. Turvallisuusoppaan mukaan rakennuksen omistajan

sekä haltijan olisi tuettava toimintaa koulutuksen tai ohjauksen avulla siten, että oppilasyhteisön jäsenillä olisi mahdollisuus osallistua toimintaympäristönsä turvallisuusasioiden kehittämiseen.

Käypä hoito (2016) suosittelee, että koululaisten perusopetuksen rinnalle tulisi liittää elvytysopetusta kaksi tuntia vuodessa 12-vuotiaille. Myös yhdysvaltalainen Institute of Medicine (2015, 2) strategiassaan suosittelee järjestämään tietoisia ja tehokkaita kampanjoita edistämään elvytyksen ja defibrillaattorin käytön tehokkuutta sekä parantamaan sydämenpysähdyksen tunnistamista ja avun hälyttämistä väestön keskuudessa. Tarkoituksena on parantaa sydämenpysähdyksestä selviämistä. Valtio, työnantajat ja koulut voivat kaikki olla mukana pyrkimyksissä edistää näitä toimia.

7.2 Lasten ja nuorten ensiaputaidot

Tutkiessaan perusopetuksen oppilaiden turvallisuusosaamista Lindfors ym. (2017, 121-122) päätyivät pohdinnassaan toteamaan oppilaiden tietoihin ja taitoihin liittyen, että turvallisuustietojen osalta oppilaat tiesivät keskimäärin 13 oikeaa vastausta 17 kysymyksestä. Suhteellisen tietämisen taso vaihteli muuttujakohtaisesti erinomaisesta välttävään. Tilastollisesti ei havaittu merkittävää eroa sukupuolen, koulujen tai luokka-asteiden välillä. Merkittävät erot tietoturvallisuuden osalta havaittiin palo- ja liikenneturvallisuutta koskevien muuttujien osalta siinä, miten oppilaat vastasivat kysymyksiin. Tytöt vastasivat useammin "en osaa sanoa" tai "en ymmärrä kysymystä" ja pojat vastasivat useammin väärin.

Turvallisuustaidoista todetaan, että oppilaat osasivat vastata oikein seitsemään kysymykseen yhdeksästä suhteellisen tietämisen tason vaihdeltaessa muuttujakohtaisesti erinomaisesta välttävään. Tuloksissa taitojen osalta koulujen välillä oli tilastollisesti tarkasteltuna merkitseviä eroja. (Lindfors ym. 2017,121.)

Niiranen & Wåg päätyivät tutkimuksessaan siihen tulokseen, että ensiaputaitoja oli opittu viidennen luokan opetusryhmän vastausten perusteella useimmiten partiossa, koulussa ja kotona. Sen sijaan koti, koulu ja opettaja esiintyivät vertailuryhmässä useammin kuin opetusryhmässä. Opetusryhmässä koti kuitenkin esiintyi useammin kuudesluokkalaisilla kuin viidennen luokan oppilailta. Paloturvallisuusasioita oli opittu kohderyhmässä eniten koulussa ja kotona. (Niiranen & Wåg, 2008, 58.)

7.3 Opetus ja turvallisuuskasvatus peruskoulussa

Koulussa opetettavan terveystiedon opetukset tukeutuvat laajaan tietoperustaan. Terveystieteisiin lasketaan kuuluvaksi erilaisia tieteenaloja: kansanterveystiede, terveystaloustiede, lääketieteellinen sosiologia, liikuntalääketiede, hoitotiede sekä ravitsemustiede. Perusopetuksen uudistetussa opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2014b,131) keskeistä

terveystiedon perusteissa on "*--oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista--*". (Juuti 2016, 95.)

Terveyteen ja hyvinvointiin sekä psykologiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan oppilaiden ikäkaudelle sopivalla tavalla soveltaen eri terveysosaamisen osa-alueita. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot ja taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen ja sosiaalinen vastuullisuus. Ensimmäisillä vuosiluokilla yksi ja kaksi terveyteen liittyvät monitahoiset ilmiöt sidotaan lasten havaintoihin, kokemuksiin ja tutussa ympäristössä toimimiseen. Käsiteltäviä asioita ovat ihmisen kehon osat, aistit, elintoiminnot, hyvinvointi, elämänkaari ja ikäkausien erityispiirteet. Kolmannesta luokasta lähtien terveystiedon opetus monipuolistuu ja lapsilta vaaditaan jo taitoa yhdistää erilaisia näkökulmia. Oppilaat käsittelevät muun muassa ihmisen ruumiinrakennetta, keskeisiä elintoimintoja, kasvun ja kehityksen muutoksia, yksilöllisyyttä, yhteisöllisyyttä ja niiden merkityksiä sekä kehitykselle että hyvinvoinnille. Oppilaiden kanssa pohditaan myös terveystottumuksia, mielenterveystaitoja, sairauksien ehkäisyä ja itsehoitotaitoja. Keskeisimpiä terveystieteisiin liittyviä aiheita ovat turvallisuuden edistäminen ja turvataidot. Näitä taitoja on esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: palo- ja sähköturvallisuus, liikenne, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy ja sekä fyysinen että henkinen koskemattomuus. Opetukseen sisältyy myös ensiaputoimintaa tapaturma- ja vaaratilanteissa. (Juuti 2016, 96-99.)

Nuorten ensiaputaitojen vahvistaminen -nimisessä Suomen Punaisen Ristin teettämässä selvityksessä viitataan uuteen opetussuunnitelmaan, joka mahdollistaa lasten ja nuorten ensiaputaitojen vahvistamista osana perusopetusta. Selvityksen mukaan tämä ei kuitenkaan toteudu kouluissa järjestelmällisesti. Usein syynä ovat puutteet kouluhenkilökunnan omissa ensiaputaidoissa ja ensiapukoulutuksien toteutustavat, joihin opettajien on vaikea osallistua resurssien puuttuessa tai varsinaisen työn ohessa. Lisäksi koulujen tarpeita tai kouluttautumismahdollisuuksia ei oteta huomioon ensiapukoulutuksissa. (Tyvijärvi 2015 Korkeamäen 2018, 29, 34 mukaan.)

8 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tekijöiden tavoitteena tuottaa jokin konkreettinen tai kehittävä produktio kuten hanke, tapahtuma, ohjekirja tai prosessikuvaus. Yksistään tuotos ei pelkästään riitä toiminnalliseksi opinnäytetyöksi. Tehdystä tuotoksesta kirjoitetaan opinnäytetyöraportti, joka sisällöltään täyttää tutkimusviestinnän vaatimukset, on argumentoivaa, analysoivaa, kriittistä ja sidoksissa valittuun tietoperustaan sekä viitekehykseen. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 6-7.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tekijöiden tavoitteena on myös kehittää oman alan ammatillista taitoa sekä tiedollista ja taidollista kehittymistä. Toiminnallinen opinnäytetyö ei ole toimintatutkimus vaan fyysinen tuotos, jossa käytetään tutkimuksellista asennetta ja tarvittaessa erilaisia tutkimusmetodeja. Lisäksi tarkoituksena on kirjoittaa tuotoksesta kehittämisprosesseineen. (Vilkkä 2006, 76-77.)

8.1 Aihe, toimeksiantaja, kohderyhmä ja yhteistyökumppanit

Aiheen ja kohderyhmän valintaan vaikutti kiinnostuksemme väestön ensiaputaitojen parantamiseen sekä tietoisuus siitä, että ensiapuopetus peruskouluissamme on vähäistä. Erityisesti Käypä hoito- ohjeistus elvytysopetuksesta ohjasi meitä etsimään kohderyhmäksi ala-asteen viimeisillä luokilla olevia oppilaita. Myös kyseisen ikäryhmän yleisesti oletetut valmiudet oppia kyseisiä asioita puolsivat valintaamme. Pyrimme etsimään sopivaa kohderyhmää ensisijaisesti omien kontaktiemme avulla, ja opinnäytetyömme aiheesta kiinnostunut yhteistyötaho löytyi helposti.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Nummisten koulu. Koulun rehtorin kanssa tehtiin toimeksiantosopimus opinnäytetyön toteuttamiseksi heidän koulullaan vuoden 2018 aikana. Koulun yhteistyöhenkilöinä toimivat rehtori ja kohderyhmänä olevien luokkien luokanopettajat. Keväällä 2018 kohderyhmämme oppilaat olivat viidennellä vuosiluokalla, ja syksyllä 2018 he siirtyivät kuudennelle vuosiluokalle. Opettajat pysyivät edelleen samoina. Oppilaita näillä kahdella luokalla oli yhteistyömme alkaessa yhteensä 36 ja opettajia kaksi.

Nummisten koulu on rakennettu vuonna 2013, ja se sijaitsee Mäntsälän eteläisessä osassa, Nummisten kylässä. Koulu on haja-asutusalueella, ja suuri osa koululaisista käy koulua julkisen linja-autoliikenteen ja koulukuljetuspalveluiden tukemana. Koulussa opetusta järjestetään 1.-6.-luokkalaisille. Samassa rakennuksessa on järjestetty myös päivähoitoa ja esiopetustoimintaa. Oppilaita on tällä hetkellä noin 200. Koulun puolella työskentelee seitsemän vakituista opettajaa ja kaksi avustajaa. Erityisopettajan, terveydenhoitajan ja kuraattorin palveluita on koululla kahtena päivänä viikossa tai tarpeen mukaan. Psykologin palveluita on saatavilla kerran kuussa tai tarvittaessa. Turvallisuus on yksi Mäntsälän

koulujen keskeisimmistä koulutyön periaatteista. Nummisten koululla on myös käytössä oma turvallisuuskansio. Kansion ohjeistuksia päivitetään säännöllisesti. Kansio pitää sisälleen ohjeistuksia ennakkoimattomiin tilanteisiin ja koulutusmateriaalia ensiaputilanteisiin. Koululla on nimetty oma turvallisuusorganisaatio. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu kerran kuussa, ja se käsittelee ajankohtaisia asioita yksilö- tai yhteisöllisellä tasolla. Käsiteltäviä asioita ovat koulun ilmapiiriin liittyvät kysymykset sekä viihtyvyyttä, turvallisuutta tai yksittäisen oppilaan koulunkäyntiä tukevat suunnitelmat. (Mäntsälä 2018.)

Yhteistyökumppanimme toimi myös Tokmanni Oy, jonka lahjoituksella pystyttiin jokaiselle oppilaalle ja heidän kahdelle opettajalleen jakamaan omat Cool-X-merkkiset ensiapulaukut Tokmannin valikoimasta. Tokmanni Oy on Mäntsälän toiseksi suurin yritys (Huuhtanen 2018).

8.2 Menetelmät ja toteutus

Työmme varsinainen tuotos oli toiminnallinen ohjauspäivä, jolloin ohjasimme oppilaille maallikon ensiaputoimia. Tuotoksellinen osuus perustui kartoitus- ja arviointikyselyihin, joihin laadimme kysymykset sekä määrällisinä että laadullisina. Ohjauspäivän toteutimme näiden kahden kyselyn välissä. Kartoituskyselyn tarkoituksena oli antaa meille tietoa oppilaiden tiedoista ja taidoista ensiavusta ennen toiminnallista ohjauspäivää. Kyselyn tulosten perusteella määrittelimme ohjauspäivänä tarjottavan ensiapuohjauksen painotuksen ja laajuuden eri toimien välillä. Ohjausta oli tarkoitus painottaa heikoiten osattuihin toimiin. Lopuksi toteutimme vielä arviointikyselyn, jolla pyrimme kartoittamaan oppilaiden mahdollista tiedon lisääntymistä toiminnallisen ohjauspäivän jälkeen.

Kyselyt toteutimme molemmille luokille samana päivänä käyttäen paperisia kyselylomakkeita. Olimme itse läsnä toteutushetkellä. Kyselyn toteutus näin mahdollisti oppilaiden sanallisen ohjeistamisen kyselyn täyttämiseen. Samalla kerroimme kyselyn tarkoituksesta ja jatkosuunnitelmista. Oppilaat vastasivat kyselyihin anonyymisti, emmekä erotelleet eri luokkien tai sukupuolten välisiä vastauksia. Toteutimme kartoitus- ja arviointikyselyt täsmälleen samoilla kysymyksillä. Tämä helpotti vastausten analysointia ja takasi laadukkaat ja luotettavat tulokset ilman, että yritimme kyselyllä vaikuttaa vastauksiin. Näin saimme helpommin myös vertailtuja mahdollisia muutoksia arviointikyselyn vastauksissa kartoituskyselyyn verrattuna. Tämän jälkeen pystyimme tekemään päätelmiä opituista tiedoista ja niiden muutoksista ensiapuohjauspäivän jälkeen sekä analysoimaan kriittisesti ohjauspäivän oppilaille mahdollisesti mukanaan tuomaa uutta tietoa.

Kyselylomakkeiden kysymykset valikoimme kattamaan niitä tavallisimpia ensiapua vaativia tilanteita, joita lasten olisi hyödyllistä tuntea ja harjaantua niissä toimimaan (liite 1).

Näiden toimien valinnassa käytettiin apuna pääosin Duodecimin, Suomen Punaisen Ristin, Terveyskylän ja Terve koululainen -internetsivustojen sisältämiä materiaaleja. Ensiapukysymysten sisällön ja tason määrittelimme maallikkoensivun näkökulmasta. Näimme tärkeäksi, että valitut toimet rajautuisivat oppilaiden kannalta tärkeimpiin ensiapua vaativiin tilanteisiin. Tähän oman haasteensa toi tutkitun tiedon vähyys. Turvallisuudesta yleisesti on lasten ja nuorten keskuudessa toteutettuja tutkimuksia ja tietoa paljon enemmän kuin lasten varsinaisiin ensiaputoimiin ja -taitoihin kohdistuvia. Kyselylomakkeet laadimme sisältämään monivalintaisia ja avoimia kysymyksiä. Näillä saimme tietoa tilastollisen muuttujan avulla oppilaiden ensiaputiedoista ja -taidoista. Avoimiin kysymyksiin päädyimme, koska silloin ajattelimme oppilaiden pystyvän omin sanoin kuvaamaan tietoaan ja osaamistaan helpommin ja todenmukaisemmin.

Monivalintakysymyksien tarkoituksena oli keventää ja helpottaa oppilaiden vastauskuormaa, jotta he jaksaisivat vastata tarvittaviin kysymyksiin. Monivalintakysymyksiä sijoitimme niihin kysymyksiin, jotka tietoperustaltaan olivat vastauksiltaan lyhyitä ja yleensä hyvin hallittuja. Koska tämän ikäisillä ei välttämättä ole kertynyt vielä paljon tietoa ja kokemusta ensiavusta, pyrimme rakentamaan kysymykset ja niiden sisällön mahdollisimman yksinkertaisiksi. Jokaisen kysymyksen pyrimme rakentamaan selkeästi oman ensiaputeeman ympärille. Poikkeuksen tästä tekevät kysymykset kolme ja kymmenen, jotka sisällöllisesti sivuavat toisiaan paljon, koska halusimme kartoittaa oppilaiden tietoa pelkän käsitteen ja oikean toimintatavan välillä. Lisäksi pyrimme tuottamaan kyselylomakkeista visuaalisesti mahdollisimman selkeät.

8.3 Luotettavuus ja eettisyys

Olemme pyrkineet tarkastelemaan vastauksia ja tuloksia objektiivisesti. Tarkoituksena on tuoda tulokset esiin totuudenmukaisesti niitä vääristelemättä. Vastaajat ovat vastanneet kyselyihin nimettöminä. Vastauslomakkeet ovat vain opinnäytetyöntekijöiden käsiteltävinä, ja ne on tuhottu tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kyselyitämme varten pyysimme oppilaiden huoltajilta kirjallisen luvan tietojen keräämiseen (liite 3). Työssämme käytetyn kuvan julkaisuun olemme saaneet kuvassa esiintyneen oppilaan huoltajien luvan.

Kyselyjen luotettavuuden pyrimme varmistamaan käyttämällä samoja kyselykaavakkeita molemmissa kyselyissä. Huolehdimme, että oppilaat eivät kartoituskyselyyn vastatessaan olleet etukäteen saaneet tietoa kysymyksistä. Varmistimme myös, että oppilaat vastasivat kysymyksiin itsenäisesti. Lisäksi pyrimme pitämään molemmat ryhmät mahdollisimman identtisinä. Kesän aikana luokkien ryhmäkokoihin oli tullut pientä muutosta. Arviointikyselyyn vastanneiden joukossa on oppilaita, joka eivät olleet mukana ensimmäisessä vaiheessa. Lähes kaikki vastaajista olivat kuitenkin samoja.

Huomioon on otettava oppilaiden vireystason, ohjeiden ja kysymyksien ymmärtämisen ja oppilaiden motivaation vaikutus kyselyiden tuloksiin. Huomioitava on myös, että kyselyiden välisenä aikana lapset ovat voineet saada tietoa ja taitoa muualtakin kuin vain ohjauspäivässämme ja näin ollen kyenneet arviointikyselyssä vastaamaan paremmin. Toisaalta tämä on ollut myös toivottavaa työmme tarkoituksen kannalta. Luotettavuuden kannalta vastauksien auki purkamisen vaiheessa totesimme olevan tärkeää, että arvioimme jokaista vastausta samoilla kriteereillä. Sen vuoksi yhdessä työstimme ennen arviointia tarkat kriteerit, joita yhdessä muokkasimme ja muotoilimme sopiviksi työn edetessä. Arvioimme vastaukset ensin puoliiksi, jonka jälkeen arvioimme ne vielä ristiin, jotta huomaisimme mahdolliset virheet varmemmin ja lisäisimme varmuutta samojen kriteerien toteutumisesta.

8.4 Kartoituskyselyn tulokset

Kartoituskyselyn tarkoituksena oli tehdä näkyväksi ne tiedolliset ja taidolliset puutteet, joita oppilailta mahdollisesti oli kyselyssä kysytyistä asioista. Tämän tarkoituksena oli luoda ja tuottaa ensiapuohjauksen toiminnallinen osuus mahdollisimman hyvin lasten tarpeita vastaavaksi.

Kartoituskyselyn toteutimme molemmille luokille erikseen 28.5.2018. Oppilailta oli määrittämätön aika vastata kysymyksiin. Vastaukset olivat kaikilla oppilailta valmiit viimeistään kahdenkymmenen minuutin kuluttua siitä, kun vastausaika oli alkanut. Kaikkiaan 35 oppilasta vastasi kartoituskyselyyn. Avoimissa kysymyksissä jouduimme miettimään vastauksen tulkitsemista hyvin tarkkaan oppilaiden ikätasoisien ilmaisun ja tietotaidon puitteissa. Tämä johti siihen, että erikseen tekemiemme kriteerien mukaan määrittelimme kaikkien vastauksien jakautuvan muotoon täysin oikein, osittain oikein, väärin ja ei vastausta (liite 2). Lisäksi olemme havainnollistaneet vastauksia visuaalisesti (taulukko 1). Kysymys numero viisi oli kaksiosainen. Päätimme jättää ensimmäisen kysymyksen, joka käsittelee saatua elvytysopetusta, sijoittamatta taulukkoon. Käsittelimme asiaa kuitenkin kirjallisesti tulosten analysoinnissa. Viidennen kysymyksen toisessa osassa selvitimme oppilailta, milloin ja miten elvytetään. Tämän kysymyksen päätimme jakaa omiksi taulukoiksi, ja nimesimme ne kohdiksi a ja b. Myös kuudes kysymys oli kaksiosainen ja sen jaoimme samalla tavoin kahteen osaan.

TAULUKKO 1. Kartoituskyselyn tulokset

Kartoituskysely	Oikein	Osittain oikein	Väärin	Ei vastausta
1.Haava	26 %	34 %	34 %	6 %
2.Nyrjähdys	3 %	46 %	34 %	17 %
3.Tajuton	0 %	77 %	20 %	3 %
4a.112	100 %	0 %	0 %	0 %
4b.112 Soittaminen	94 %	3 %	3 %	0 %
5a.PPE Milloin?	17 %	0 %	20 %	63 %
5b.PPE Miten?	3 %	31 %	0 %	66 %
6a.Tukehtuminen	91 %	0 %	3 %	6 %
6b.Tukehtuvan EA	9 %	46 %	20 %	26 %
7.Palovamma	3 %	94 %	3 %	0 %
8.Nenäverenvuoto	6 %	69 %	17 %	9 %
9.Roska silmässä	74 %	20 %	3 %	3 %
10.Kylkiasento	14 %	11 %	9 %	66 %

Ensimmäisessä kysymyksessä (Ystäväsi vuolee puukolla vahingossa ranteeseensa, ja siitä alkaa vuotaa paljon verta. Miten toimit?) selvitimme oppilaiden taitoa antaa ensiapua ihmiselle, jolla on verta vuotava haava ranteessa. Täysin oikean vastauksen kriteerinä oli, että vastauksesta käy ilmi verenvuodon tyrehtyttäminen tai haavan painaminen/tukkiminen jollain tavalla. Täysin oikeita vastauksia oli 26 %. Yhdessäkään täysin oikeassa vastauksessa ei siltikään esiintynyt sana paineside tai kuvailtu sen tekemistä. Osittain oikein - vastauksia oli 34 %, jolloin riitti maininta siitä, että haavaa yritettiin jollain tapaa sitoa, huuhdella tai pyyhkiä. Vääriä vastauksia oli myös 34 %, joista lähes kaikki koostuivat avun hälyttämisestä. Tässä kysymyksessä halusimme nimenomaan selvittää oppilaiden taitoa toimia itse verenvuodon tyrehtyttämiseksi, joten siksi avun hälyttäminen tai yleisellä tasolla mainittu auttaminen laskettiin vääräksi vastaukseksi. Vain 6 % oppilaista jätti vastaamatta kysymykseen.

Kysymyksessä numero kaksi (Pelaat ystäväsi kanssa jalkapalloa ja yksi pelaajista kaatuu maahan. Hän kertoo nilkkaan sattuvan kamalasti. Miten annat ensiapua hänelle?) selvitimme, miten oppilaat auttaisivat nilkkansa loukannutta ihmistä. 49 % prosenttia oppilaista oli vastannut osittain oikein. Näistä melkein kaikki kuvasivat ainoastaan kylmän laittamista jalalle. Vain muutama oppilas nosti jalan ylös. Kukaan ei maininnut jalan puristamista. Vain 3 % osasi vastata täysin oikein. Täysin oikeaan vastaukseen vaadittiin selkeää maininta jalan kohoasentoon laittamisesta, puristamisesta ja kylmähoidosta. 17 % oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Huomion arvoista oli, että väärät vastaukset koostuivat

suurimmaksi osaksi vastauksista, joissa hälytettiin lisäapua paikalle yleisestä hätänumerosta tai muulla tavoin. Lisäksi jalan pitäminen paikoillaan mainittiin myös muutamassa vastauksessa. Nämä kaikki kuitenkin laskimme vääriksi vastauksiksi, joiden osuus oli yhteensä 34 % vastauksista. Tässä kysymyksessä haimme nimenomaan tietoa käytännön ensiaputaidoista nilkan nyrjähdykseen johtavassa tapaturmassa, ja sen vuoksi avun hälyttäminen päätettiin luokitella vääräksi vastaukseksi tuloksissa.

Kysymyksessä kolme (Mitä teet, kun näet maassa makaavan tajuttoman ihmisen, joka hengittää, mutta ei herää?) halusimme saada selville, miten oppilaat auttaisivat tajutonta ihmistä. Moni oppilas, yhteensä 77 % sai vastauksensa osittain oikein, koska ymmärsi hälyttää paikalle lisäapua. Täysin oikeita vastauksia, joissa ihminen olisi laitettu kylkiasentoon, oli nolla %. Väärin vastanneita oli 20 % ja vastaamatta jätti 3 %. Myös kymmenes kysymys (Milloin ja miksi ihminen laitetaan kylkiasentoon?) käsitteli kylkiasentoa. Vain 11 % osasi nimetä tajuttomuuden kylkiasentoon johtavana syynä, ja jopa 66 % ei osannut vastata kysymykseen. 11 % oppilaista sai vastauksensa osittain oikein. Vastauksina oli, että kylkiasento auttaa hengittämään tai kylkiasentoon laitetaan oksentava ihminen.

Neljännessä kysymyksessä (Mikä on yleinen hätänumero Suomessa ja mitä asioita sinne soittaessa tulisi ehdottomasti kertoa?) tiedustelimme oppilailta heidän tietämystään yleisestä hätänumerosta ja sinne kerrottavista tärkeimmistä asioista. Kaikki osasivat nimetä yleisen hätänumeron valmiista vastausvaihtoehdoista, ja vain 3 % oli vastannut täysin väärin kysyttäessä hätänumeroon soittaessa kerrottavista asioista. Tämä johtui kuitenkin siitä, että kyseinen oppilas oli kirjoittanut omasta mielestään oikeat vastaukset kyselylomakkeessa olevien kysymyksien perään vastaten niihin sen sijaan, että olisi ympyröinyt oikeat vastaukset. Kyse oli siis selkeästi väärinkäsityksestä vastaustavassa. 94 % oppilaista vastasi tähän kysymykseen täysin oikein, ja vain 3 % oli vastannut osittain oikein.

Eniten tyhjiä tai en tiedä -vastauksia tuli kysymykseen numero viisi (Milloin ja miten elvytetään?). A-kysymyksessä 17 % tiesi, milloin elvytetään. Yhtään osittain oikeaa vastausta ei tullut vastausprosentin jäädessä nolnaan. Väärin oli vastannut 20 %. Näissä vastauksissa tarjottiin vaihtelevasti vastaukseksi joko tajuttomuutta tai tilannetta, jolloin ihminen ei herää. Jopa 63 % jätti vastaamatta tähän kysymykseen. B kysymyksessä vain 3 % oppilaista osasi kertoa, miten elvytetään. 31 % osasi nimetä vain painelun tai puhalluksen eli sai vastauksensa osittain oikein. Täysin väärää vastauksia oli 0 %. Myös tässä kohdassa vastaamatta jättäneiden vastausprosentti oli korkea, 66 %. Lähes kaikki vastaajat kertoivat, etteivät he olleet saaneet elvytysopetusta. Vain yhdelle vastaajista oli kerrottu elvytyksestä, ja yksi vastaaja oli katsonut elvytystä videolta.

Kysymys numero kuusi (Mikä vaara on olemassa, kun vieras esine tukkii kurkun/nielun. Miten toimit, jos niin tapahtuu?) selvitti oppilaiden taitoja tukehtuvan auttamiseksi. Kohdassa a 91 % oppilaista ymmärsi vierasesineen kurkussa voivan aiheuttaa tukehtumiseen, kuolemaan tai hapen puutteeseen johtavan tilan ja lähes kaikki vastaajat nimesivätkin sanan tukehtuminen. Vain 3 % vastasi väärin ja 6 % jätti vastaamatta. Kohdassa b pyrittiin selvittämään oppilaiden auttamistapaa vierasesineen tukkiessa nielun. Täysin oikeaan vastaukseen vaadittiin, että vastauksessa oli maininta selkään lyömisestä ja kuvattu Heimlichin otteen mukainen toimintatapa ymmärrettävästi. Vain 9 % vastasi kysymykseen täysin oikein. 46 % vastauksista oli osittain oikein. Näissä vastauksissa pääasiassa ehdotettiin avun hälyttämistä paikalle yleisestä hätänumerosta. Lisäksi selkään lyömistä oli kuvattu useassa vastauksessa. 20 % vastasi kysymykseen väärin, ja 26 % jätti vastaamatta kokonaan.

Kysymykseen numero seitsemän (Sormellesi kaatuu tulikuuma vettä. Mitä tulisi tehdä aivan ensimmäisenä?) osittain oikein vastasi 94 % oppilaista. Tässä ilmeni, että suurimmalla osalla varsinaiset ensiaputoimet olivat täysin oikeat, mutta he olivat käyttäneet kylmää tai jääkylmää vettä haalean veden sijasta.

69 % vastaajista vastasi osittain oikein kahdeksanteen kysymykseen (Miten yrittäisit saada nenäverenvuodon loppumaan?). Osittain oikein -vastaukseen riitti siis maininta yhdestä toiminnosta verenvuodon tyrehtyttämiseksi, kun taas täysin oikein -vastaukseen näitä vaadittiin kolme. Osittain oikein vastanneista kuitenkin vain 12 % osasi nimetä kaksi oikeaa toimintoa loppujen vastatessa vain yhden oikean toiminnon. Täysin oikeita vastauksia oli vain 6 %.

Kysymys numero yhdeksän (Silmässäsi on roska ja yrität saada sitä pois? Miten? Ympyröi yksi tai useampi oikea vaihtoehto.) esitettiin monivalintakysymyksenä. Kolmesta vaihtoehdosta oppilaat saivat valita mielestensä oikeat vaihtoehdot, joita oli yhteensä kaksi. Täysin oikein -vastauksia oli 74 %. Osittain oikein oli vastannut 23 %. Osittain oikein -vastauksissa toinen vastaus oli ympyröity väärin. Näistä suurin osa oli kuitenkin oikeaksi vastaukseksi valinnut toimintatavan, jossa silmää yritetään huuhdella vedellä. Vastauksia, joissa oli ympyröity kaikki kolme vaihtoehtoa, oli muutamia.

9 TOIMINNALLINEN OHJAUSPÄIVÄ

9.1 Etukäteissuunnittelu

Toiminnallisen ohjauspäivän suunnittelussa on ollut lähtökohtana tämän kirjallisen tuotoksen alussa esitelty teorian tieto, siitä tehdyt johtopäätökset ja syntyneet ajatukset, joita on esitelty teorian yhteydessä. Tässä kappaleessa keskitymme suunnittelun havainnollistamiseen pääosin kartoituskyselystä saatujen tietojen ja tuloksien pohjalta. Toiminnallisesta ohjauspäivästä kerrottaessa ohjaajilla tarkoitetaan opinnäytetyön tekijöitä.

Kartoituskyselyn vastauksista koimme saaneemme paljon hyvää tietoa siitä, kuinka meidän kannattaa toimintapäivän rastien sisältöä rakentaa, jotta oppilaat saavat tietoa ja ohjausta niille taidoille, joissa tarvetta kehittymiselle on. Yleisesti voimme todeta, että suunnitellessamme rastien toteutusta halusimme kiinnittää erityistä huomiota oppilaiden mahdollisuuteen päästä kokeilemaan asioita itse ja yhdessä muiden kanssa. Ohjaajan ja oppilaan keskinäistä vuorovaikutusta ja ohjausta korostettiin erityisesti niillä rasteilla, joissa osaaminen oli jäänyt heikoksi kartoituskyselyn perusteella.

Vastauksia läpikäydessämme huomasimme monen oppilaan vastanneen monissa eri kysymyksissä pelkästään, että he hankkisivat lisäapua paikalle tai kertoisivat asiasta jollekin aikuiselle. Ajatus avun hankkimisesta on hyvä, ja selkeästi vastauksista on havaittavissa, että usein ymmärretään hankkia lisäapua paikalle, mikä on hienoa. Johtopäätöksenä tästä halusimme kuitenkin painottaa lapsille välittömän auttamisen tärkeyttä myös muuten kuin vain lisäapua hankkimalla. Vastaukset ohjasivat meitä suunnittelemaan toimintapäivän rastit sisältämään paljon konkreettisia ensiaputoimia, joita oppilaat voisivat hyödyntää mahdollisissa eteensä tulevissa ensiapua vaativissa tilanteissa. Tämä tulisi toivottavasti vahvistamaan lasten käsitystä itsestään aktiivisena toimijana ensiapua vaativissa tilanteissa ja samalla antamaan heille käytännön taitoja muuhunkin kuin vain avun hälyttämiseen. Tästä nostamme esimerkkinä kysymyksen numero yksi, jossa kysytään toimintatapaa silloin, kun kyseessä on ranteessa oleva kovasti verta vuotava haava. Kolmasosa vastaajista osasi nimetä vain avun hälyttämisen, eikä kukaan käyttänyt sanaa paineside tai varsinaisesti osannut kuvata se tekoa. Näiden tulosten perusteella näimme, että painesiteen tekemistä vuotavaan haavaan tulee harjoitella ohjauspäivänä. Painesiteen tekeminen päätettiin suunnitella mahdollisimman käytännönläheiseksi, ja lapset saivat käyttää omaa luovuuttaan ja ideoitaan suunnitellessaan haavan sitomista toisilleen. Ensin ohjaajan kanssa käytäisiin läpi teknisesti oikea suoritus painesiteen tekemiseksi, minkä jälkeen oppilaat pääsisivät harjoittelemaan vapaasti. Materiaaleiksi päätettiin hankkia erilaisia sidostarpeita, painoja ja huiveja. Lisäksi halusimme antaa oppilaille mahdollisuuden haavan

havainnollistamiseen: he saivat piirtää haavan haluamaansa paikkaan ihollaan kynien ja teipin avulla.

Vastaukset osoittivat, että oppilaat tunnustivat oikean hätänumeron. Hätänumeron ja hätäilmoituksen pieni kertaaminen nähtiin kuitenkin tärkeäksi ohjauspäivänä. Halusimme mahdollistaa oppilaille kokemuksen avun hälyttämisestä, joten hätäilmoituksen tekemistä oppilaat saivat harjoitella parin kanssa erillisten ohjeiden mukaan lyhyen hätäilmoituksen tekemisestä kertovan videon katsomisen jälkeen. Tämän toivoimme lisäävän heidän itsevarmuuttaan soittamiseen ja muistuttavan heitä heidän toimintansa tärkeydestä sekä velvollisuudesta hälyttää apua, koska usein myös tarpeeksi ajoissa hälytetty lisäapu turvaa ihmisen asianmukaisen jatkohoidon. Suunnittelimme hätäilmoituksen tekemisen yhdeksi ohjauspäivän toimintarastiksi, ja painotimme kuitenkin käytännön ensiavun antamista hätäilmoituksen ohella.

Kyselyssä ilmi tulleet oppilaiden heikot tiedot kylkiasennosta ja sen käytöstä tukivat näkemystämme siitä, että itse käytännön ensiaputaitoja avun hälyttämisen rinnalla tulee tukea ohjauspäivänä. Vastausten perusteella näimme aiheelliseksi ohjata lapsille ihmisen kylki-asentoon kääntämisen. Samalla pyrimme ohjaamaan lapsia tajuttomuuden ja elottomuuden tunnistamisessa, koska vastauksista voimme päätellä, että lasten ymmärrys näistä on heikko.

Kartoituskyselyn paljastamat elvytyksen puutteet oppilaiden opetuksessa ja tiedoissa ohjasivat meitä suunnittelemaan yhdeksi toimintapäivän ohjausrastiksi maallikkoelvytyksen opettelua. Tähän suunnittelimme käyttöömmä elvytyksen harjoitteluun tarkoitettua Annenukkeä. Elvytyksen opettelua tarjoavalla rastilla suunniteltiin olevan kokoaikainen ohjaajan läsnäolo ja ohjaus. Myös toimia hengityksen ja sitä kautta elottomuuden toteutukseksi päätettiin harjoitella elvytyksen ohessa, sillä oppilaiden vastauksista on pääteltävissä, että käsitys elottomasta jäi heikoksi.

Tukehtuvan ihmisen auttaminen ei vastauksien perusteella ollut osaamiseltaan lainkaan heikoimmasta päästä, sillä kartoituskyselyn perusteella voidaan ajatella noin puolella oppilaista olevan jonkunlaista käsitystä oikeasta toimintatavasta. Tähän tulokseen on kuitenkin laskettu mukaan avun hälyttäminen, mikä ei kuitenkaan ole varsinainen välitön henkeä pelastava ensiaputoimi, joten tukehtuvan ensiapua päädyttiin harjoittelemaan aikuisen ohjauksessa toimintapäivänä. Lisäksi tilanteena tukehtumassa olevan ihmisen näkeminen voi olla yllättävä ja pelottava, joten taitojen harjoittelu etukäteen voi auttaa hädän hetkellä toimimisessa. Näimme tärkeäksi tarjota lapsille mahdollisuuden saada kokemuksia käytännön toimista tukehtuvan auttamiseksi turvallisessa ja ohjatussa ympäristössä. Koska havaitsimme oppilailta olevan puutteita iskujen toteuttamisessa, päätimme keskittyä lapa-luiden väliin annettavien iskujen riittävään suorittamiseen, johon sisältyisi erityisesti oikean

paikan löytämisen ja napakoiden iskujen harjoittelu tyynyyn. Myös Heimlichin otteen kokeilemista ilman otteen varsinaista toteuttamista päätimme harjoitella. Tällä rastilla avun hälyttämisen tärkeyttä tulisimme korostamaan lapsille edelleen.

Koska roskan poistamisesta silmästä ja pienen palovamman hoitamisesta vastaajilla ilmeni olevan jo hieman osaamista kartoituskyselyn perusteella, päätimme, että toimintapäivänä käytettävissä olevista ohjausresursseista suurin osa keskitettäisiin muihin kyselyn osoittamiin suurempiin tiedon ja taidon puutteisiin. Näiden kahden rastin läpikäynnin suunnittelimme alustavasti enemmän itseohjautuvaksi. Tuloksien perusteella palovamman hoidon kohdalla päätimme etukäteen, että painottaisimme oppilaille haalean veden käyttämistä jäähdyttämisessä. Nenäverenvuodon tyrehtytyksen ohjauksessa päätimme melko suurista osittain oikein -vastausprosentista huolimatta painottaa oikean ensiavun antamista. Tämänkin rastin siis tulisimme käymään selkeästi läpi ohjauspäivänä, minkä jälkeen oppilaat pääsisivät harjoittelemaan vuodon tyrehtyttämistä itseltään sekä auttamaan että ohjaamaan toista oppilasta vuodon tyrehtyttämiseksi.

Ohjauspäivään suunnittelimme toteutuvaksi yhteensä kahdeksan eri rastia sekä muutamia lisärasteja. Ensimmäisten viiden rastin aiheina olisivat nyrjähtänyt nilkka, verta vuotava haava, nenäverenvuoto, vierasesine hengitysteissä sekä pieni palovamma ja silmässä oleva roska. Loput kolme rastia koostuisivat lisäävun hälyttämisestä sekä elvytyksen ja kylkiasennon harjoittelusta. Näille rasteilla opettaja tulisi ohjaamaan kylkiasentoon kääntämistä. Pienimuotoisia lisärasteja suunnittelimme varalle tarpeen mukaan läpikäytäviksi. Lisärasteilla oppilaat saisivat esimerkiksi harjoitella pienten haavojen paikkausta ja tehdä pieniä kirjallisia tehtäviä aiheisiin liittyen. Ottaisimme myös ensiapulaukkuja mukaan, jotta oppilailla olisi mahdollisuus tutustua laukkujen sisältöihin (kuva 1). Toiminnassa pyrimme ottamaan huomioon, että rastit olisivat monipuolisia ja vaihtelevia. Tämä takaisi paremmin sen, että useampi oppilas löytäisi itselleen sopivia toimintatapoja sisältäviä rasteja, koska oppilaat ovat erilaisia keskenään. Käytössämme tulisi olemaan kaksi luokkatilaa, jotka olimme suunnitelleet jakavamme niin, että ensimmäisessä luokassa olisivat viisi ensimmäistä rastia ja toisessa luokassa loput kolme. Vaihtaisimme puolelta välissä päivää keskenämme luokkia, joissa tulisimme oppilaita ohjaamaan. Näin toimimalla saisimme molemmat kokemusta kaikkien rastien ohjaamisesta. Tämä mahdollistaisi myös sen, että jokainen ryhmä olisi molempien ohjattavana.

KUVA 1. Ensiapulaukun sisältö

Rastin käytännön suunnittelu toteutettiin niin, että toinen meistä suunnitteli alustavasti viisi ensimmäistä rastia ja toinen loput kolme. Rastien suunnittelua pyrimme kirjaamaan aktiivisesti yhteisiin sähköisiin tietojärjestelmiin, jotta molemmat opinnäytetyön toimijoista olisivat tietoisia suunnitelmista ja pystyisivät niitä kommentoimaan ajantasaisesti. Aluksi myös keskustelimme lähtökohdat rastien suunnittelulle ja toteutukselle. Eri rasteilla tarvittavaa materiaalia suunnittelimme kysyvämmekin lainaksi Lahden ammattikorkeakoulusta, sillä tiedossamme oli, että koululla on hyvät ensiapuvaramat harjoitteluita varten. Alustavasti olimme asiaa selvittäneet jo keväällä, mutta asia jäi vielä tuolloin lopullisesti sopimatta, koska syksyn aikataulu ei ollut selvillä.

Ohjauspäivää varten olisimme voineet varmistaa koulumme ensiaputarvikkeiden saatavuus jo hyvissä ajoin viime keväänä, koska elokuun alussa selvisi, että koulumme tarvikkeet eivät olisi käytössä tarvitsemamme ajankohtana johtuen koulun muutosta uusiin tiloihin. Jouduimme siis hankkimaan kaiken tarvitsemamme materiaalin itse melko lyhyellä varoitusaajalla. Tarvittavat materiaalit saimme kasaan kuitenkin omista ensiaputarvikkeistamme ja ostamalla tai lainaamalla loput puuttuvat tarvikkeet. Selvitimme mahdollisuuksia saada käyttöömmekin Anne-nukkeja elvytyksen harjoittelua varten, ja päädyimme vuokraamaan nukken ohjauspäivän ajaksi Monon Side ry:ltä (kuva 2).

KUVA 2. Anne-nukke

Tarkoituksena olisi yhdessä ensin oppilaiden kanssa keskustellen ja esimerkkiä näyttäen käydä läpi eri rastien sisältö, minkä jälkeen olisi heidän vuoronsa päästä toimimaan rasteilla. Yhdellä rastilla vietettävä aika ja toteutettava toiminta pyrittiin suunnittelemaan lyhyeksi ja ytimekkääksi, jotta kaikki rastit ehdittäisiin käydä läpi sekä yhteisesti että pienemmissä ryhmissä toimien. Rasteilta toisille siirtymistä ei haluttu suunnitella etukäteen liian tarkasti, vaan tilaa jätettiin muutoksille ja päätettiin, että paikan päällä seurattaisiin tilanteen kehittymistä ja ohjattaisiin tilannetta luontevaan suuntaan.

9.2 Ohjauspäivän kuvaus

Ohjauspäivä toteutui 10.9.2018 koko koulupäivän ajan. Ohjattavanamme oli kaksi luokkaa, joista ensimmäisen kanssa harjoittelimme aamupäivän ja toisen kanssa iltapäivän. Molemmat luokat saivat ohjausta noin kahden ja puolen tunnin ajan välituntien sisältyessä tähän aikaan. Kumpikin luokka jaettiin lisäksi kahteen osaan, joiden sisällä edelleen muodostettiin pareja ja kolmen hengen ryhmiä. Opettajat olivat etukäteen pyynnöstämme miettineet sopivat parit ja ryhmät huomioiden, että tytöt ja pojat eivät muodostaisi keske-

nään ryhmiä. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska tämän ikäisille on luontevaa toimia samaa sukupuolta olevien kanssa varsinkin fyysistä kosketusta vaativissa tilanteissa. Ennen ohjauksen alkamista ja luokan jakautumista puoliksi kokoonnuimme aamupäivällä ensimmäisen luokan oppilaiden kanssa yhteiseen alustukseen. Iltapäivän toisen luokan kanssa tämä asia jäi toteutumatta oppilaiden tullessa suoraan puolikkaina luokkina paikalle hieman eri aikoina.

Rasteilla kävimme ensin yhdessä läpi jokaisen rastin opetuksen ja tärkeimmät asiat. Tällöin myös ohjaaja näytti lapsille käytännössä, miten kyseisellä rastilla toimittiin. Tämä tarkoitti esimerkiksi painesiteen tekemistä yhdessä. Lapsia pyrittiin osallistamaan tilanteeseen jo tässä vaiheessa. Heiltä saatettiin kysyä omakohtaisia kokemuksia kyseessä olevasta asiasta, tai pyydettiin jotakuta heistä ohjaajan avuksi havainnollistamaan esimerkiksi nenäverenvuodon tyrehdyttämistä, kylkiasentoon kääntämistä tai nyrjähtäneelle nilkalle annettavaa ensiapua. Kysymyksiä kautta pystyimme viemään ohjattavia asioita lasten omaan kokemuspäähän ja heille ymmärrettävälle tasolle helpommin. Tästä hyvänä esimerkkinä on tilanne, jossa rastilla numero kuusi harjoiteltiin hätäilmoituksen tekemistä. Oppilailta kysyttiin aluksi omakohtaista kokemusta hätänumeroon soittamisesta. Eräs oppilas kertoi rohkeasti soittaneensa hätänumeroon ja tätä kokemusta ja hänen kertomaansa hyödyntäen ja esimerkkinä käyttäen avasimme tärkeimpiä periaatteita ja asioita, jotka halusimme oppilaille tuoda hätänumeroon soittamiseen liittyen.

Alkuselostuksen jälkeen oppilaat vaikuttivat innostuneilta pääsemään jo rasteille. He keskenään suunnittelivat kovasti, mille rastille menisivät ensimmäisenä. Hyvässä järjestyksessä ja melkein luonnostaan oppilaat alkoivat jakautumaan vapaana oleville rasteille osittain oman mielenkiintonsa mukaan. He myös saivat edetä rasteilla oman aikataulunsa mukaan. Tämän koimme päivän aikana tärkeäksi ja oppilaiden motivaatiota ylläpitäväksi asiaksi. Ohjaaja toki seurasi tilannetta koko ajan ja muistutteli ja ohjasi oppilaita hienovaraisesti tilanteen mukaan siirtymään rastille, joka oli vielä käymättä läpi. Näin pyrimme varmistumaan siitä, että jokainen oppilas vieraili jokaisella rastilla. Ohjaajan läsnäolo, oppilaiden kuunteleminen ja siinä hetkessä tehdyt havainnot heidän toiminnastaan korostuivat rasteilla. Näiden avulla pystyttiin välittömästi vastaamaan oppilaiden ajatuksissa heränneisiin kysymyksiin ja mahdollisiin eteen tulleisiin haasteisiin tai epäselviin asioihin. Oppilaat myös hyvin rohkeasti ja välittömästi kysyivät asioita, vaikka ohjaaja ei sillä hetkellä olisi aivan vieressä ollutkaan. Tämä edellytti ohjaajalta jatkuvaa tilanteiden havainnointia, läsnäoloa ja siirtymistä tilanteesta ja asiasta toiseen välillä nopeallakin aikataululla. Erityisesti viidellä ensimmäisellä rastilla tämä toimintatapa korostui, koska yhden aikuisen ohjaus jaettiin kaikkien rastien kesken. Kolmella viimeisellä rastilla meistä toinen pystyi keskittymään hyvin tiiviisti elvytyksen ohjaamiseen, koska opettaja oli luokassa

apuna (kuva 3). Ensimmäisen ryhmän kanssa päivän aluksi huomasimme viimeisillä rasteilla olevan hieman tiivistämisen tarvetta, jotta itse käytännön harjoitteisiin päästäisiin nopeammin. Asia otettiin huomioon muiden ryhmien kanssa ja harjoituksille jäi riittävästi aikaa. Opettajan läsnäolo ja ohjaus rastilla, jossa harjoiteltiin kylkiasentoon kääntämistä, oli erittäin tarpeellinen, koska toisen ohjaajan aika meni – kuten oli aavisteltukin - elvytystä ohjatessa.

KUVA 3. Elvytysohjaus

Ohjauspäivän aikana meille välittyi mielikuva, että oppilaat vaikuttivat innokkailta oppijoilta ja mielellään osallistuivat eri rastien toimintoihin. He myös innoissaan esittelivät päivän aikana aikaansaamiaan asioita, esimerkiksi painesiteitä ja jalkaan kiinnisidottuja kylmäpusseja.

9.3 Arviointikyselyn tulokset

Arviointikysely toteutettiin molemmille luokille 8.10.2018. Vastaajia oli yhteensä 36. Vastaukset on havainnollistettu visuaaliseen muotoon (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Arviointikyselyn tulokset.

Arviointikysely	Oikein	Osittain oikein	Väärin	Ei vastausta
1.Haava	69 %	19 %	8 %	3 %
2.Nyrjähdys	22 %	64 %	14 %	0 %
3.Tajuton	39 %	56 %	6 %	0 %
4a.112	100 %	0 %	0 %	0 %
4b.112 Soittaminen	100 %	0 %	0 %	0 %
5a.PPE Milloin?	58 %	0 %	8 %	33 %
5b.PPE Miten?	33 %	36 %	0 %	31 %
6a.Tukehtuminen	89 %	0 %	11 %	0 %
6b.Tukehtuvan EA	22 %	50 %	17 %	11 %
7.Palovamma	8 %	81 %	8 %	3 %
8.Nenäverenvuoto	8 %	69 %	19 %	3 %
9.Roska silmässä	67 %	31 %	0 %	3 %
10.Kylkiasento	67 %	17 %	11 %	6 %

Ensimmäisen kysymyksen täysin oikein vastanneiden määrä oli kasvanut 43 %, mikä on huomattava määrä. Täysin oikein vastanneita oppilaita oli kaikkiaan 69 %. Tämä määrä näkyi muiden väärin vastanneiden selkeänä laskuna, sillä vain 8 % oli vastannut väärin. Tämä tarkoittaa 26 %:n laskua. Lisäksi 3 % ei ollut vastannut kysymykseen. Kartoituskyselyn tuloksissa kukaan oppilaista ei osannut nimetä sanaa paineside, mutta nyt sana paineside löytyi kahden oppilaan vastauksista. Lisäksi loput täysin oikein vastanneista olivat selkeästi kuvailleet vastauksessaan painesiteen tekemistä jonkin painon ja sidoksen avulla verenvuodon tyrehtyttämiseksi.

Nilkkansa satuttaneen ihmisen oikein auttamista osasi nyt toteuttaa 22 % ja oikein vastanneiden määrä oli 19 %. Osittain oikein vastanneiden määrä nousi 18 %. Lisäksi suurin osa osittain oikein vastanneista oli osannut mainita sekä kylmähoidon että kompression eli puristamisen. Kohoasento jäi edelleen suurimmalla osalla kuitenkin mainitsematta. Vastamatta jättäneitä oli 0 % aiemman 17 %:n sijasta. Väärin vastanneita oli 14 %, mikä tarkoittaa 20 %:n laskua tässäkin joukossa. Väärin-vastaukset koostuivat jalan paikallaan pitämisestä tai lisäävun hälyttämisestä. Tässäkin kysymyksessä merkittävää oli selkeä oikein sekä osittain oikein vastanneiden nousu tuloksissa.

Kolmannen kysymyksen vastauksista saatiin selville, että 39 % oppilaista osasi antaa tajuuttomalle ensiapua täysin oikein. Muutos oli korkea verrattuna kartoituskyselyyn, jossa täysin oikein vastanneiden määrä oli 0 %. Tämä puolestaan laski osittain oikein vastanneiden määrää 21 % sen ollessa nyt 56 %. Samoin väärin vastanneiden osuus oli 6 % eli laskua oli tapahtunut 14 %. Kaikki oppilaat olivat vastanneet kysymykseen.

Neljännän kysymyksen vastauksissa oppilaat tiedostivat hyvin kysymämme asiat, koska 100 % vastaajista vastasi täysin oikein kaksiosaiseen monivalintakysymykseen ja osasi nimetä yleisen hätänumeron sekä sinne soittaessa kerrottavat tärkeimmät asiat. Merkittävää muutosta ei tässä kysymyksessä vastaajien taidoissa ollut odotettavissakaan, koska kartoituskyselyssä vain 3 prosenttia ei osannut vastata oikein kysyttäessä hätänumeroon kerrottavista tärkeimmistä asioista. 100 % osasi yleisen hätänumeron täysin oikein.

Kysymys numero kymmenen osoittaa, että 67 % oppilaista tiesi, milloin ihminen laitetaan kylkiasentoon. Oikein vastanneiden määrä oli kasvanut 56 % ja vastaamatta jättäneiden määrä oli puolestaan vähentynyt 60 % sen ollessa nyt 6 %. Väärien vastauksien määrä ei ollut kuitenkaan juuri muuttunut, mikä kertoo tiedon lisääntymisestä.

Viidennen kaksiosaisen kysymyksen vastaukset osoittivat selkeän kasvun oppilaiden elvytystaidoissa. Kysymykseen, milloin elvytetään, täysin oikein vastanneiden määrä oli kasvanut 41 %. Aikaisemmassa kyselyssä jopa 63 % oli jättänyt vastaamatta tuohon kyselyyn, mutta nyt vastaamatta jättäneiden määrä oli pienentynyt 33 %:iin. Myös väärin vastanneiden määrä oli pienentynyt kaksitoista prosenttia, jolloin suurin osa vastauksista on muuttunut täysin oikeiksi vastauksiksi. 28 vastaajaa kertoi saaneensa elvytysopetusta koulussa, mikä on huomattava kasvu aiempaan määrään. Silloin vain kaksi vastasi opetusta jollain tavoin saaneensa. Ennen toiminnallista ohjausta vain 3 % vastasi täysin oikein kysyttäessä, miten elvytetään, mutta nyt sama prosenttiosuus oli jopa 36 %. Tässä mainittakoon myös, että nyt kolmessa vastauksessa oli vastattu muuten oikein kysymykseen, mutta puhallusmääräksi oli laitettu ainoastaan kolme, mikä määritteli vastauksen vain osittain oikeaksi. Osittain oikean vastausprosentti olikin pysynyt melko samassa, sillä nyt se oli 36 %. Huomionarvoista on se, että arviointikyselyssä tyhjien vastauksien määrä oli tippunut 35 % ja tämä määrä on siirtynyt joko osittain oikein tai täysin oikein -kategorioihin, sillä täysin vääriä vastauksia ei tullut yhtään.

Kuudennen kysymyksen b-kohdassa täysin oikein -vastaukset kasvoivat 13 % luvun ollessa nyt 22 %. Osittain oikeita vastauksia löytyi 50 %. Lisäksi vastaamatta jättäneitä oli nyt 11 % eli luku oli vähentynyt 15 %. Vääriä vastauksia tuli 17 %, mikä on 3 % vähemmän kuin aiemmin. Merkittävin muutos löytyy osittain oikein -vastauksista. Vaikka kasvua

on niissä tapahtunut vain 4 % verran, osoittavat sanalliset vastaukset, että aiempaa suurempi osa näistä oppilaista osasi nimetä avun hälyttämisen lisäksi selkään lyömisen ensiapukeinona.

Kahdeksannen kysymyksen vastaukset osoittavat, että täysin oikein -vastauksissa oli laskua 2 % osittain oikein -vastauksien pysyessä 69 %:ssä. Väärin vastanneiden määrä kasvoi 2 % ja vastaamatta jättäneiden määrä laski 6 %. Osittain oikein -vastauksien lähempi tarkastelu osoittaa, että kasvua on tapahtunut 10 % niiden määrässä, jotka valitsevat kaksi oikeaa ensiaputoimenpidettä yhden sijaan.

Muutosta vastauksissa ei tapahtunut juuri kumpaankaan suuntaan kysymyksessä seitsemän, jossa käsiteltiin palovamman ensiapua. Oikein vastanneiden määrä oli kasvanut vain 5 % ja osittain oikein vastanneita oli 13 % vähemmän kuin aiemmin. Väärin oli vastannut 5 % enemmän kuin aiemmin. Vastaamatta oli jättänyt 3 % aiemman 0 % sijaan. Yhdeksäs kysymys, joka käsitteli roskan poistamista silmästä, meni vastausten mukaan jopa hieman aiempaa heikommin. Oikein vastanneiden määrä oli vähentynyt 7% ja osittain oikein vastanneita oli 11 % enemmän kuin aiemmin. Vääriä vastauksia tuli 0% ja vastaamatta jättäneiden määrä pysyi 0 %:ssa.

9.4 Kyselyiden yhteenveto

Tämä opinnäytetyö pyrki selvittämään oppilaiden tietoa ja taitoja ensiapuun liittyen ja sitä, pystyitiinkö näitä lisäämään ensiapuohjauksen avulla.

Oppilaiden tiedot kartoituskyselyssä osoittautuivat puutteellisiksi erityisesti elvytyksessä, sillä suurin osa ei vastannut tai vastasi väärin kysyttäessä, milloin elvytetään. Yli puolet oppilaista ei myöskään vastannut tiedusteltaessa, miten elvytetään. Suurimmalla osalla vastaajista kylkiasentoa vaativien tilanteiden ymmärtämisessä oli puutteita ja ymmärrys käsitteestä tajuton jäi heikoksi. Myös haavan verenvuodon tyrehtyttämisestä ja nilkkansa nyrjäyttäneen ihmisen auttamisesta oli jollain tavalla oikeaa käsitystä vain noin puolella vastaajista.

Kartoituskyselyssä ilmeni, että pienellä osalla oppilaista oli konkreettisia ensiaputaitoja tukehtuvan auttamiseksi, mutta enemmistön taidot rajoittuivat avun hälyttämiseen. Lisäksi nenäverenvuodon tyrehtyttämiseksi enemmistöllä oppilaista oli hallinnassa jokin oikea keino. Molemmissa tilanteissa oikeita ensiaputoimia on kuitenkin useita, joten useampien keinojen hallitseminen on tarpeellista.

Oppilaiden ensiaputaidot pienen palovamman hoitamiseksi tai roskan poistamiseksi silmästä olivat melko hyvät jo kartoituskyselyssä eikä arviointikysely osoittanut niissä mainittavaa kasvua.

Kartoituskysymyksiä tulosten perusteella erityisesti vuotavan haavan ja nyrjähtäneen nilkan ensiapua, tajuttoman tunnistamista sekä kylkiasennon hallitsemista oli tärkeää painottaa ohjauspäivänä. Myös elvytyksen harjoittelu oli tarpeellista.

Oppilaiden tieto yleisestä hätänumerosta on hyvä, koska oikea numero oli tiedossa kaikilla vastaajilla jo kartoituskyselyssä. Lisäksi monen eri kysymyksen kohdalla avun hälyttämistä paikalle tarjottiin vaihtoehtona usein, mikä kertoo oppilaiden ymmärryksestä avun hälyttämisen tarpeellisuudesta. Arviointikysely ei osoittanut merkittävää muutosta avun hälyttämisen taidoissa. Tuloksien ja sanallisten vastauksien perusteella voidaan kuitenkin todeta, että oppilailta löytyy valmiuksia avun hälyttämiseen ja vastuullisuutta toimia muiden hyväksi.

Arviointikyselyn perusteella voidaan päätellä, että oppilaat ovat ymmärtäneet ja tiedostaneet saaneensa elvytysopetusta ohjauspäivänä. Kasvua on tapahtunut suuresti myös elvytystaidoissa. Ymmärretty oli aiempaa paremmin, millaisissa tilanteissa elvytys tulee aloittaa ja miten elvytetään.

Oppilaiden tiedot kylkiasennon käytöstä tajuttoman ihmisen auttamiseksi lisääntyivät huomattavasti. Tästä on selkeästi myös pääteltävissä, että vastaajat ovat ymmärtäneet käsitteen tajuttomuus merkityksen. Lisäksi oppilaat selkeästi paransivat tietämystään vuotavan haavan tyrehtyttämistä, koska arviointikyselyssä melkein kaikilla oppilailla oli jonkinlainen käsitys oikeanlaisesta auttamistavasta ja suurimmalla osalla näistä se oli täysin oikea. Taitoja nyrjähtäneen nilkan auttamiseksi löytyi myös hieman aiempaa enemmän. Merkittävää oli, että lisäavun hälyttäminen ensiapukeinona oli vähentynyt ja taidot olivat kasvaneet muiden käytännön ensiaputoimien antamisessa. Erityisesti oli ymmärretty käyttää useampaa kuin yhtä oikeaa toimintatapaa ihmisen auttamiseksi.

Kasvua on tapahtunut hieman myös tukehtuvan auttamiseksi liittyvissä ensiaputaidoissa. Vaikka aiempaa useammalla vastaajalla on nyt käsitys täysin oikeista ensiapukeinoista, on kasvua havaittavissa myös osittain oikein -vastauksissa, joista ilmenee, että avun hälyttämisen rinnalla yhä useampi ymmärtää toteuttaa iskuja autettavalle henkilölle.

Nenäverenvuodon tyrehtyttämisen hallitsemisen kohdalla kasvua tapahtui lähinnä siinä, että ymmärrettiin käyttää kahta oikeaa tapaa vuodon tyrehtyttämiseksi. Muihin ensiapua vaativiin tilanteisiin verrattuna tiedon lisääntyminen jäi kuitenkin vähäiseksi.

Kasvu elvyttämisen ja kylkiasennon hallinnassa sekä toimissa vuotavan haavan verenvuodon tyrehtyttämiseksi ja nilkkansa satuttaneen ihmisen auttamiseksi vahvistaa, että ensiaputaidot, joita oppilaat saivat harjoitella itse ja yhdessä muiden kanssa, ovat heillä parhaiten hallinnassa. Yhdessä asioiden harjoittelu ja osallistuminen on tuottanut

positiivisia tuloksia oppimisen kannalta. Oppilaiden oma motivaatio taitojen opettelussa on ollut merkittävää.

10 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä kohderyhmämme ensiapuvalmiuksia tuottamalla heille ensiapuohjausta. Tarkoituksenmukaista ohjausta pyrittiin tuottamalla ensin kohderyhmämme lähtötaso kartoituskyselylomakkeella etukäteen määrittämämme ensiaputaidoista. Näiden taitojen mahdollista lisääntymistä pyrimme selvittämään ohjauspäivän jälkeen toteutetulla arviointikyselyllä.

10.1 Kartoitus- ja arviointikyselyt

Toiminnallisen ohjauspäivän kannalta kartoituskysely osoittautui tehokkaaksi keinoksi löytää ne asiat, joissa oppilaiden tietämys oli heikkoa. Tämä näkyi selkeästi ohjauspäivänä, sillä oppilaat olivat mielestämme todella motivoituneita juuri niiden taitojen harjoitteluun, joita olimme kartoituskyselyn tuloksien perusteella suunnitelleet toteuttavamme laajasti. Tämä vahvistaa motivaation syntymistä oppilailla silloin, kun heillä on sisäinen tarve ja halu ymmärtää ja opetella asiaa.

Kartoituskyselyn perusteella meidät yllätti oppilaiden heikko tietämys useasta ensiaputaidosta. Elvytysvalmiuksien heikko taso ei tullut yllätyksenä, koska sen opettelu ja ohjaaminen on vähäistä ja tilanteena elvyttäminen on harvinaista maallikoille, varsinkin lapsille. Kuitenkin esimerkiksi kysyttäessä nyrjähtäneen nilkan ensiaputoimista yllätti se, että moni ei vastannut kysymykseen millään tavalla. Nilkkansa nyrjäyttäneen ihmisen näkeminen ja jopa auttaminen voidaan mielestämme ajatella olevan yleistä ja lähellä oppilaiden elinympäristöä, esimerkiksi urheiluharrastuksien parissa, joten kartoituskyselyn antama tieto oli yllättävää. Toisaalta ohjauspäivänä yllättävää oli, että huolimatta oppilaiden heikosta tasosta kartoituskyselyssä esimerkiksi tajuttomuuden ja elottomuuden tunnistamisessa, havaitsimme, että monella oppilaalla oli tietoa kyseisistä asioista enemmän, kuin kartoituskyselyn perusteella uskalsimme odottaa. Sama toistui mielestämme myös nenäverenvuodon tyrehtyttämisen ja nilkkansa nyrjäyttäneen ihmisen ensiaputoimien harjoittelemisessa, koska todella moni oppilas kykeni vaivatta toteuttamaan oikeat ensiaputoimet sen jälkeen, kun ohjaaja oli yhden kerran käynyt oikean toimintatavan yhteisesti läpi. Nämä voivat toisaalta tarkoittaa sitä, että oppilaat eivät ole välttämättä ymmärtäneet tai osanneet kyselyssä tuoda esiin osaamiaan asioita, mutta taito näkyy käytännön toimissa paremmin. Oppilaat olivat myös saattaneet painaa tarkasti mieleensä oikeat toimintatavat ohjaajan toiminnan perusteella, mutta meille syntyi kuva siitä, että oppilailla oli tietoa näistä asioista enemmän, kuin olimme odottaneet ja yhden kerran ohjaamisen perusteella voimme olettaa syntyvän. Monella oppilaalla käytännön toiminta oli harjoitellessa sujuvaa ja oikeanlaista alusta asti.

Arviointikyselyjen tuloksia tulkitessa havaittiin, että tietyissä asioissa tapahtunut kasvu ei ilmentynyt prosenttimäärissä, sillä kasvua tapahtui vain ennalta määriteltyjen osioiden sisällä. Tämän takia päädyttiin joissain vastauksissa avaamaan osioiden sisällä tapahtunutta kasvua enemmän sanallisesti.

Arviointikyselyn mukanaan tuoma tieto oppilaiden ensiapuvalmiuksien lisääntymisestä ylitti meidät positiivisesti. Molempien kyselyjen ja ohjauspäivän toteutuksen jälkeen koemme, että oppilaiden omalla motivaatiolla ja kokemuksilla voidaan nähdä olleen vaikutusta ensiapuvalmiuksien karttumiseen. Tuloksien mukaan he ovat selkeästi oppineet asioita, joita ovat itse saaneet ohjauspäivänä yhdessä kokeilla ja harjoitella – asioita, joista heidän valmiutensa olivat heikoimmat kartoituskyselyn perusteella. Tämä myös kertoo oppilaiden rohkeudesta tehdä ja harjoitella uusia asioita. Ennen kaikkea se vahvistaa, että ensiaputaitoja kyetään oppimaan. Tämä oli mukavaa huomata, sillä oppimisen ilo ja kokemusten tuottaminen olivat asioita, joiden avulla toivoimme pystyvämme oppimista oppilaille mahdollistamaan. Mielestämme onnistuimme selvittämään kohderyhmän ensiapuvalmiuksia kartoituskyselyllä riittävästi, jotta saimme tarpeellisen käsityksen valittujen ensiaputaitojen hallinnasta. Ohjauspäivän toteutuksen onnistuimme mielestämme rakentamaan eniten niiden ensiaputaitojen ympärille, jotka osoittautuivat oppilailla heikoiten hallussa oleviksi.

Iso haaste oli tuottaa kysymyksistä selkeät ja ymmärrettävät oppilaiden näkökulmasta katsottuna. Vaikka monivalintakysymyksien tarkoitus oli keventää oppilaiden vastaamista, olisimme voineet rakentaa kyseiset kysymykset haastavimmista aihealueista. Monivalintakysymyksien aihealueet olisivat voineet koostua siis ennakkoon jo oletetuista vaikeammista aihealueista. Yleistä hätänumeroa olisi esimerkiksi voinut kysyä niin, että oppilaiden olisi pitänyt itse kyetä nimeämään oikea numero. Tämä olisi mielestämme antanut todennukaisemman kuvan numeron hallinnasta. Nyt valintojen vähäisyys jopa saattoi edesauttaa oikein vastaamista aiheen oletetun helppouden lisäksi. Toisaalta, ohjauspäivänä käytäntö kuitenkin osoitti, että oppilaat osasivat nimetä yleisen hätänumeron ilman apua.

Vastausten analysointia ajatellen olisimme voineet kysyä kaksiosaiset kysymykset pelkästään yhtenä kysymyksenä, koska kysymyksen kaksiosaisuus tuotti ylimääräisiä haasteita sijoittaessamme vastauksia taulukkoon ja analysoidessamme vastauksia. Tämä johti siihen, että kysymysten viisi ja kuusi kohdalla jouduimme tekemään taulukkoon useamman vastauksen samalle kysymysnumerolle, mikä tuotti enemmän työtä ja miettimistä. Lisäksi kysymys kymmenen on vastaajien kannalta hankala ja epäselvä, koska samassa lauseessa kysytään sekä milloin että miksi. Parempi olisi ollut käyttää vain toista kysymyksenä. Koemme, että kysymyslomakkeen laadintaan vaikuttaviin asioihin olisimme voineet paneutua työssämme etukäteen aiempaa paremmin.

Kyselylomakkeessa kysymykset oli eroteltu toisistaan väliviivoin. Totesimme, ettei käyttämämme tapa ollut visuaalisesti laadukas, koska muutamat oppilaat olivat kirjoittaneet vastauksiaan kysymyksen päällä olevalle viivalle. Vastaus oli siis kirjoitettu edellisen kysymyksen vastaukselle tarkoitettuun tilaan. Osa näistä oppilaista oli itsekkin ymmärtänyt kirjoittaneensa vastauksen väärään kohtaan, koska he olivat lisänneet vastauksensa kohdalle nuolen osoittamaan alhaalla olevaa kysymystä. Huomasimme asian jo kartoituskyselyssä ja pohdimme, yritämmekö korjata havaitsemamme visuaalisen haitan. Päätimme olla korjaamatta asiaa, koska vastaukset olivat selkeästi todettavissa oikeisiin kysymyksiin. Lisäksi koimme tärkeänä, että arviointikysely pysyy täysin identtisenä kartoituskyselyyn nähden.

10.2 Toiminnallinen ohjauspäivä

Rakensimme ohjauspäivää konstruktivisen ja sosiokonstruktivisen oppimisenäkemyksen pohjalta, jossa korostuu oppilaan oma aktiivinen toiminta ja vuorovaikutus muiden kanssa. Ohjauspäivänä kysyimme oppilailta, oliko heillä omakohtaisia kokemuksia opeteltavista ensiaputaidoista ja minkälaisissa tilanteissa he ajattelivat saattavansa tarvita kyseisiä taitoja. Vastauksen kautta pyrimme liittämään opeteltavat asiat oppilaiden omaan kokemusmaailmaan ymmärrettävällä tavalla. Keskustellessa tuli ilmi ensiavun antamiseen liittyviä oppilaiden näkemyksiä ja ajatuksia, ja niihin halusimme vaikuttaa positiivisella tavalla. Korostimme opeteltavien toimien tärkeyden merkitystä oppilaiden kokemuspäiriin liittyvien esimerkkien avulla. Tämä saikin monet oppilaat pohtimaan kanssamme toimintatapoja ja niiden hallitsemisen tärkeyttä kyseisissä tilanteissa.

Oppilaille luotiin mahdollisuuksia kokea ja tehdä asioita aktiivisesti yhdessä muiden kanssa. Pyrimme ottamaan huomioon ryhmien hyvän keskinäisen vuorovaikutuksen toteutumisen, ja autoimme ryhmää eri rasteilla taitojen opettelussa. Tuimme ryhmän toimintaa osoittamalla, että jokaisella ryhmänjäsenellä oli mahdollisuus suorittaa harjoituksia ja tulla kuulluksi ryhmässä. Oppilaiden yhteistoiminnallisuus selkeästi motivoi heitä toimimaan ja opettelemaan yhdessä. Ohjauspäivän aikana vastasimme oppilailla heränneisiin kysymyksiin ja ohjasimme heitä keskustelemaan niistä keskenään ryhmänä. Oppilaille suunnatuilla kysymyksillä pyrimme lisäksi herättämään heissä oivalluksia ja uusia näkökulmia asioihin. Yhteistä keskustelua oli päivän aikana paljon.

Olimme tukena oppilaille niissä tilanteissa, joissa huomasimme heillä olevan epävarmuutta asioiden aloittamisessa tai toteuttamisessa. Rohkaisimme heitä kokeilemaan ja yrittämään joskus useammankin kerran rastilla olevien tehtävien suorittamista. Tällöin myös pyrimme nostamaan esiin oppilaan onnistumisia ja painottamaan niitä epäonnistumisien sijaan. Selkeästi väriin toimintatapoihin toki puutuimme, mutta vältimme oppilaan virheiden korostamista. Kohtasimme oppilaan kunnioittavalla tavalla. Omalla rauhallisella

ja empaattisella suhtautumisella oppilasta kohtaan halusimme vahvistaa turvallisen ja hyvän ilmapiirin syntymistä. Tarkoituksenamme oli tukea oppilaan osaamista ja itsetunnon vahvistamista ensiaputoimien suorittamisessa. Avoimen ilmapiirin ja vuorovaikutussuhteen luominen oppilaisiin oli tärkeää. Halusimme kohdata oppilaat aidosti ja ymmärtää heitä. Uskomme heidän saaneen kokemuksen siitä, että olimme aidosti kiinnostuneita heistä ja uskoimme asiamme, eli ensiaputaitojen oppimisen, tärkeyteen. Koemme, että oppilaiden aito kuunteleminen ja ohjaajien läsnäolo toi luottamusta vuorovaikutukseen ja sitä kautta mahdollisuus oppimiseen vahvistui.

Opittavia asioita pyrimme tuomaan esiin kiinnostavasti ja oppilaiden mielenkiintoa herättäen. Innostuneella ja reippaalla asenteellamme koimme olleen vaikutusta myös oppilaiden intoon osallistua aktiivisesti päivän kulkuun. Kuvien, videoiden ja aitojen ensiaputarvikkeiden käyttö herätti selkeästi oppilaiden kiinnostuksen ja mahdollisti virikkeellisen oppimisympäristön. Vaihtelevat toimintatavat eri rasteilla auttoivat ylläpitämään oppilaiden mielenkiintoa läpi toiminnallisen osuuden ja siten tukivat oppimista. Oppilaiden kuunteleminen ja havainnointi oli tärkeää, koska sen avulla saimme tietoa oppilaita kiinnostavista asioista. Näin pystyimme ohjaamaan tilanteita oppilaille mielekkääseen ja mahdollisesti uutta tietoa sekä kokemusta tarjoavaan suuntaan.

Rastimateriaalien hankkimisessa ohjauspäivää varten koimme onnistuneemme alun vastoin käymisestä huolimatta. Pystyimme hankkimaan tarvittavat ensiaputarvikkeet hyvin pienellä budjetilla ja lyhyellä aikataululla hyödyntäen ennen kaikkea kotoamme löytyviä ensiaputarvikkeita. Lisäksi Anne-nuken löytyminen melko helposti oli hienoa. Rastien suunnittelussa olimme mielestämme kyenneet monipuolisesti joko itse tuottamaan tai hyödyntämään yleisiä opetusmateriaaleja, kuten videoita tai valmiita toimintaohjeita. Koimme, että materiaalia oli riittävästi ja saimme ohjattua kaikki suunnittelemamme asiat niillä materiaaleilla, jotka olimme saaneet hankittua käyttöömmek.

Käytännön syistä johtuen meillä oli vain tunti aikaa valmistella rastit toimintavalmiiksi luokkiin ennen oppilaiden saapumista. Aika olisi voinut olla hieman pidempi, jotta olisimme ehtineet selvittää ja viimeistellä päivän toteutusta vielä paikan päällä sen jälkeen, kun olimme saaneet koottua rastit luokkiin valmiiksi. Lisäksi rastien etukäteisvalmisteluun olisimme jälkikäteen ajateltuna voineet käyttää enemmän yhteistä suunnittelu-aikaa olemalla konkreettisesti samassa paikassa. Tällöin rastien yhteistä työstämistä ja läpikäyntiä etukäteen olisi ollut enemmän. Tämä olisi vähentänyt muistiinpanojen, yhteydenottojen ja pelkästään kirjallisen rastisuunnitelman varaan laskemista sekä todennäköisesti vähentänyt tarvittavaa ohjauspäivän aamun valmistelu-aikaa, joka nyt siis koettiin vähäiseksi. Toisaalta rastisuunnitelma oli kuitenkin tarkoituksella pidetty kattavana ja täsmällisenä siitä näkökulmasta, että rastit pystytään pitämään pelkän suunnitelman perusteella. Tämä tietenkin edellytti huolellista suunnitelmaan perehtymistä.

Käytännön toimivuuden osalta rastit sujuivat pääsääntöisesti odotetun lailla koko päivän ajan. Tietoteknisiä haasteita koimme rastilla, jossa harjoiteltiin lisäävun hälytystä. Ongelma ei ilmennyt aamulla laitteita testatessa, joten sitä jouduttiin korjaamaan kesken ohjauksen jonkin verran. Lisärasteja olimme suunnitelleet molempiin luokkahuoneisiin hyvän määrän. Päivän päätyttyä huomioimme, että etenkin kirjallisia tehtäviä oli tehty jonkin verran. Lisänä oli myös kotiin vietäviä ohjeistuksia ja vanhempien kanssa yhdessä läpikäytäviä tehtäviä, joista suurin osa oli jätetty ottamatta mukaan. Jälkikäteen ajateltuna järkevintä olisi ollut antaa kotiin vietävät materiaalit opettajalle, joka olisi ne jakanut oppilaille mukaan rauhallisessa ympäristössä ja näin ollen olisi ollut suurempi todennäköisyys, että materiaali päätyy kotiin asti. Nyt paperit vain olivat oppilaiden tiellä heidän siirtyessään rasteilta toiselle ja luokasta toiseen.

Oppilaiden ohjauksen aikana esittämät kysymykset olivat mielestämme todella hyviä, ja jotkin niistä kuvastivat oppilaiden ajattelua ja pohdintoja vielä pidemmällekin kuin vain silloin opetettuihin ensiaputoimiin. Eräs oppilas kysyi, mitä pitää tehdä, jos tukehtuu ja on yksin. Erittäin hyvä kysymys, johon yhdessä oppilaiden kanssa pyrittiin etsimään vastauksia. Elvytystä harjoiteltaessa toinen oppilas kysyi, milloin on elvyttänyt tarpeeksi. Siihen oppilaiden joukosta vastattiin, että sitten, kun elvytettävä herää. Vastaus mielestämme osuvasti kuvastaa sitä toivoa ja vaikuttavuutta, jonka toivoisimme olevan läsnä kaikissa ensiaputoimenpiteissä. Tärkeää on ajatus, että teoillamme on merkitystä. Tässä yhteydessä keskustelimme avun hälyttämisen ja elvytyksen aloittamisen tärkeydestä, sillä aina elvytys ei johda maallikoiden tekemänä heräämiseen, mutta voi antaa hyvät edellytykset sille. Ryhmässä olevat lapset myös ihmettelivät, miten voi jaksaa elvyttää niin pitkään, kunnes apu tulee varsinkin, jos ambulanssi tulee pitkän matkan päästä. Eräs lapsi totesikin, että miten voi jaksaa elvyttää pitkään, koska nyt harjoiteltu elvytyskin oli jo todella raskasta. Tässä kohtaa hedelmällistä oli keskustelu, jonkinasteinen ymmärrys asioiden vaikuttavuudesta toisiinsa ja johtopäätöksien tekeminen oppilaiden omista lähtökohdista ja tiedonhastusta käsin. Ohjauspäivän aikana osa oppilaista kertoi meille, että heidän sinä päivänä saamansa ensiapuopetus oli hyödyllistä ja mielenkiintoista. He toivoivat, että jatkossakin olisi mahdollisuus saada ensiapuohjausta koulussa.

Elvytystä harjoiteltaessa ohjaaja olisi voinut ohjata ja rohkaista oppilasta aloittamaan elvytyksen harjoittamisen itsenäisemmin, sillä oikea toimintatapa oli kuitenkin juuri ohjattu oppilaille. Näin he olisivat joutuneet hieman enemmän miettimään ja palaamaan juuri läpikäytyyn ohjeistukseen sekä soveltamaan sitä nyt kohdallaan käytännössä. Suurin osa oppilaista toimi rastilla ohjaajan opastamana vaihe vaiheelta. Muutamat oppilaat olivat omaaloitteisimpia tai rohkeampia ja aloittivat elvytyksen itsenäisesti. Anne-nuken kanssa elvytyksessä huomattiin mielenkiintoinen asia. Noin neljäsosa lapsista ei halunnut kokeilla pu-

haltamista nukella elvytystä harjoiteltaessa. Nämä lapset kuuluivat kaikki samaan puolikkaaseen luokkaan, joka oli yhtä aikaa kolmella viimeisellä rastilla. Käytännössä koko puolikkaasta luokasta vain yksi halusi tätä harjoitella itse. Muut kyllä kuuntelivat ja seurasivat tarkoin vieressä ohjaajan näyttäessä esimerkkiä, mutta itse kokeilemaan he eivät rohkaistuneet. Muiden ryhmien kohdalla ei vastaavaa tapahtunut. Meidät yllätti oppilaiden suhtautuminen puhalluselvytyksen harjoitteluun. Toteutushetkellä ei käynyt selkeästi ilmi, miksi oppilaat eivät halunneet puhalluselvytystä kokeilla. Oppilaiden käyttäytymisen perusteella päätelimme, että elvytysnukkeen koskeminen omilla huulilla koettiin inhottavaksi. Oppilaita myös ilmeisesti mietitytti hyvän hygienian toteutuminen puhaltajien vaihtuessa, vaikka osoitimme käytössä olleen desinfiointiatteen tehon jokaisen oppilaan puhaltamisen jälkeen. Pohdimme myös ryhmäpaineen merkitystä tässä asiassa, koska samassa tilassa ollessaan oppilaat kuuluivat ja näkivät toistensa reaktiot. Oppilaiden asenteen nukkea kohtaan näemme muodostuneen negatiiviseksi tässä tilanteessa. Kyse saattaa olla myös siitä, että ajatus toisen ihmisen suuhun koskemisesta omalla suulla voi kyseisessä ikäluokassa olla hämmentävä. Hämmennystä on saattanut lisätä tieto siitä, että tytöt ja pojat puhaltavat samaan elvytysnukkeen.

Ohjaajan tekemät havainnot ja huomiot rastilla, jossa harjoiteltiin kylkiasentoa, jäivät vähäiseksi johtuen ohjaajan tarpeesta elvytysrastilla. Pohdimme, olisimmeko voineet koettaa tässä toista ratkaisua esimerkiksi siirtämällä elvytys- ja kylkiasentorastit lähemmäs toisiinsa tai yhdistämällä ne. Omaksuttavaa tietoa olisi kuitenkin ollut liikaa yhdelle rastille, ja tämä olisi tarkoittanut myös isompia oppilasmääriä. Pääasiallinen tehtävämme ei kuitenkaan ollut havainnoida lapsia rasteilla, vaan tuoda heille tietoa ja osaamista ohjauspäivänä. Toisaalta olisimme voineet verrata mahdollisia havaintojamme kartoituskyselylomakkeesta saamiimme tietoihin, mikä osaltaan olisi ollut mielenkiintoista muistaen lasten heikot tulokset kylkiasennon hallinnassa kartoituskyselyssä.

Pelkästään mieluisien rastien valikoimista tai rastilta toiselle kiirehtimistä emme oppilaiden keskuudessa havainneet. Olimme varautuneet siihen, että oppilaat suoriutuisivat itsenäisesti toteutettavilta rasteilta nopeammin enemmän toimintaa tarjoaville rasteille. Jonoja ei kuitenkaan juurikaan kertynyt eri rastien väleillä. Oppilaat toimivat mielestämme tunnollisesti eri rasteilla, keskittyivät kuuntelemaan ohjaajan puhetta ja konkreettisesti yrittivät toteuttaa suunniteltuja harjoituksia. Ilmapiiri oli innostunut. Koimme yhteistyön ja vuorovaihtuksen oppilaiden kesken ja heidän kanssaan luontevaksi ja hyväksi. Positiivisella tavalla yllätti se, että melkein kaikki oppilaat jaksoivat kuunnella rastien alustusta ja ohjeistusta. Etukäteen pohdimme toimintatapoja mahdollisissa levottomuuksissa tai oppilaiden aiheuttamissa häiriötilanteissa, mutta tällaisia emme kohdanneet ohjauspäivän aikana. Pari- ja ryhmädynamiikka oppilaiden kesken oli toimivaa, mikä näkyi ajan ja oman tilan antamisena oppilaalle, joka harjoitteli esimerkiksi painesiteen tekemistä toiselle oppilaalle.

Ohjauspäivänä onnistuimme mielestämme pääosin noudattamaan ja ohjaamaan keskenämme sovittuja ja suunniteltuja ohjattavia asioita, vaikka rastien työstämiseen yhdessä olisimmekin voineet käyttää enemmän yhteistä aikaa. Asiaa puoltavat ne tosiseikat, että olimme kyenneet tekemään samankaltaisia huomioita ja havaintoja ohjauspäivässä. Lisäksi keskustelimme heti ohjauspäivän jälkeen, mitkä asiat nousivat kummallakin eniten esiin ohjauksen aikana. Näiden asioiden havaittiin olevan melko samankaltaisia. Näemme, että päätöksemme jakautua ohjaamaan oppilaita eri luokkatiloihin tuki oppilaiden oppimista, koska ratkaisu mahdollisti paremmin pienemmän kerrallaan ohjattavan oppilasmäärän ja ohjaajan läsnäolon. Lisäksi etukäteen olisimme voineet selvittää myös muun henkilökunnan kiinnostusta tutustua rasteihimme ja mahdollisesti tulla harjoittelemaan haluamiaan ensiaputaitoja oppilaiden päivän päätyttyä. Tämä olisi tuonut myös oppilaille toisenlaista näkökulmaa ensiapuun, että myös aikuiset tarvitsevat taitoja ja harjoittelua.

10.3 Yhteistyö, jatkuvuus ja tulevaisuudennäkymät

Yhteistyö opettajien kanssa oli koko opinnäytetyön tekemisen ajan sujuvaa, mikä näkyi heidän puoleltaan etenkin joustona aikataulun suunnittelussa ja mahdollisuutena poiketa aiemmin sovituista asioista, mikäli tarvetta oli. Opettajat aktiivisesti osallistuivat kylkiasennon ohjaukseen oppilaille sekä samalla muutenkin avustivat apua tarvittavissa asioissa ja ohjauksessa. Opettajat olivat myös ystävällisesti huolehtineet, että kaikki koulun puolesta tarjottavat materiaalit, kuten tietokoneet ja jumppamatot, olivat paikoillaan tai helposti saatavilla.

Jätimme ohjauspäivänä käyttämämme materiaalit koulun käyttöön, jotta koulu yhteisö pysyisi halutessaan hyödyntämään niitä opetuksessaan. Kuulimme opettajilta, että samankunnan toinen koulu oli kysynyt mahdollisuutta lainata materiaaleja tunneille, joilla käsiteltäisiin ensiapua. Toivomme, että kokoamamme materiaali osoittaa käyttäjilleen myös sen, ettei ensiaputaitojen opettelussa tarvita välttämättä täysin oikeaa ammattivälineistöä tai ammattilaista. Hyödyntää voi esimerkiksi erilaisia internetissä vapaasti saatavilla olevia ohjeistuksia, videoita ja vinkkejä tarvittavan välineistön kokoamiseksi helposti ja ilman suurta rahallista panostusta. Mielestämme opettajien konkreettinen läsnäolo toiminnallisessa ohjauspäivässä toi myös heille tietoa ja taitojen vahvistusta. Erityisesti tämä korostui heidän ohjaamallaan kylkiasennon harjoittelurastilla. Jäimme pohtimaan opinnäytetyömme vaikutusta opettajien ja koko koulu yhteisön asenteisiin, tietoihin ja mahdollisuuksiin jatkossa opettaa oppilaille perusensiaputaitoja muun opetustyön ohessa. Toivomme opettajien osallistumisen lisänneen heidän näkemystään oppilaiden ensiaputaitojen hallinnan tärkeydestä ja rohkeutta tuoda esille näiden taitojen lisäämistä. Lisäksi toivomme heidän käsityksensä omien ensiaputaitojen riittävydestä oppilaiden opettamista

ajatellen vahvistuneen. Aiheena ensiapu on monipuolinen ja mielestämme hyvin yhdistettävissä koulussa tarjottuun muuhun opetukseen.

Pohtiessamme oppilaiden saavutettujen ensiaputaitojen säilymistä olennainen kysymys mielestämme on, pysyvätkö taidot hallussa ilman niiden säännöllistä ylläpitämistä. Opitut taidot tarvitsevat mielestämme ylläpitämistä tai jatkuvaa käyttöä, jotta ne säilyisivät vahvoina. Kuten jo aiemmin totesimme, ensiavun antaminen ei ole säännöllistä arkielämässä tai asia, joka pystytään tekemään ennakoiden. Tilanteet tulevat usein harvoin ja yllättäen vaatiessa toimintavalmiutta välittömästi.

Kouluikäisten ensiapuvalmiuksien lisääminen tulisi mielestämme olla kaikille avointa tavoitteellista ja säännöllistä toimintaa. Tähän vaadittaisiin näkemyksemme mukaan aiempaa selkeämpiä linjauksia ja päätöksiä esimerkiksi opetussuunnitelmaan tai yhteiskunnallisesti. Myös näiden linjausten ja päätösten toteutumista tulisi tukea ja seurata. Vaikka nykyinen opetussuunnitelma mahdollistaa ensiavun opetuksen, jää sen opetus liian hajanaiseksi ja yksittäisten henkilöiden tai koulujen tekemien linjauksien varaan. Ensiapuopetuksen sisällyttäminen opetussuunnitelmaan jopa omana selkeänä oppiaineenaan mahdollistaisi opetuksen toteutumisen nykyistä paremmin. Koulut voisivat myös hyödyntää muita toimijoita ensiavun opetukseen liittyen. Tästä hyvänä esimerkkinä on Suomen Punainen Risti.

Tulevia opinnäytetöitä ajatellen ajatuksiimme nousee selkeästi opettajien ensiapuvalmiuksien lisääminen ja heidän tukemisensa ensiapuopetuksen integroimiseksi osaksi opetusta. Opettajien valmiuksien lisäämisellä ja heidän myönteisten ensiapuasenteidensa tukemisella voidaan mielestämme välillisesti lisätä oppilaiden ensiapuvalmiuksia laajemmin ja pitkäkestoisemmin kuin pelkästään yksittäisen oppilasryhmän ohjaamisella.

LÄHTEET

- Castren, M., Korte, H., Myllyrinne, R. 2017a. Ensiapu osana hoitoketjua. Duodecim Terveyskirjasto [viitattu 11.4.2018] Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=spr00002&p_teos=spr
- Castren, M., Korte, H., Myllyrinne, R. 2017b. Toiminta ensiaputilanteissa. Duodecim Terveyskirjasto [viitattu 12.4.2018]. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=spr00004&p_teos=spr
- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Elvytys 2016. Suomalainen lääkäriseura Duodecim [viitattu: 10.3.2018] Saatavissa: <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=hoi17010>
- Ensiapu 2018. Kustannus Oy Duodecim. Koulun terveyskirjasto [viitattu 2.12.2018] Saatavissa: <https://www.koulunterveyskirjasto.fi/aihe/ensiapu>
- Ensiapu. Elämäntaito 2018. Punainen Risti [viitattu 2.12.2018] Saatavissa: http://www.kll.fi/filebank/648-Punaisen_Ristin_ensiaavun_koulurasti_alakouluille.pdf
- Eronen, S., Kalakoski, V., Kanninen, K., Kauppinen, L., Laarni, J., Paavilainen, P., Salo, S., Anttila, R., Kallio, M., Lähdesmäki, M., Oksala, E., Stenius, M. 2005. Persoona 1. Psykologian perusteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hellström, M. 2008. Sata sanaa opetuksesta. Keskeisten käsitteiden käsikirja. Juva: PS-kustannus.
- Hellström, M., Johnson P., Leppilampi, A. & Sahlberg, P. 2015. Yhdessä oppiminen. Yhteistoiminnallisuuden käytäntö ja periaatteet. Helsinki: Into Kustannus.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsijärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huuhtanen, P. 2018. Yandexilta huikeat verotulot. Mäntsälän Uutiset [viitattu: 16.11.2018] Saatavissa: <https://www.mantsalanuutiset.fi/artikkeli/721194-yandexilta-huikeat-verotulot>
- Institute of Medicine. 2015. Strategies to Improve Cardiac Arrest Survival. A Time to Act [viitattu: 10.3.2018] Saatavissa: <http://www.nationalacademies.org/hmd/~media/Files/Report%20Files/2015/Cardiac-Arrest/CardiacArrestReportBrief.pdf>
- Juuti, K. 2016. Ympäristöoppia opettamaan. 1. painos. Jyväskylä: Ps-kustannus.

- Järvilehto, L. 2014. Hauskan oppimisen vallankumous. 2. painos. Juva: PS-kustannus.
- Kallioniemi, A. 2010. Kokonaisvaltaisesti oppiva lapsi. Teoksessa Jokela, E. & Pruuki, H. (toim.) Jo iso vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: Lasten Keskus Oy, 130-145.
- Kalliopuska, M. 2005. Psykologian sanasto. Helsinki: Otava. Painopaikka Otavan kirjapaino Oy Keuruu.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.
- Kauppila, R. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kokki, E. 2017. Suomalaisten pelastusasenteet 2017. Pelastusopiston julkaisu D -sarja: Muut 1/2018 [viitattu 23.3.2018]. Saatavissa: http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_D/D1_2018.pdf
- Korkeamäki, J. 2018. Suomen Punainen Risti. VS: Nuorten ensiaputaitojen vahvistaminen. Selvitys. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Määttä, I. Lähetetty 16.2.2018.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityspsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Lehtinen, E., Vauras, M. & Lerkkanen, M-K. 2016. Kasvatuspsykologia. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lindfors, E., Somerkoski, B., Kärki, T. & Kokki, E. 2017. Perusopetuksen oppilaiden turvallisuusosaamisesta. Aineadidaktisen tutkimusseuran tutkimuksia 12. Opettajankoulutuslaitos. Turun yliopisto. [viitattu 4.4.2018]. Saatavissa: <https://research.utu.fi/converis/getfile?id=29637093&portal=true>
- Mäntsälä. 2018. Nummisten koulu [viitattu 1.3.2018]. Saatavissa: <https://peda.net/mantsala/nummisten-koulu>
- Niiranen, M., Wåg, I. 2008. Turvallisuuden moniulotteisuus. Tutkimus 11-12- vuotiaiden turvallisuusasenteista, -tiedoista ja- taidoista. Jyväskylän yliopisto.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet [viitattu 21.4.2018]. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Opetushallitus. 2012. Ohjauksen polkuja. Perusopetuksen oppilaanohjauksen kehittämistoiminnan hyvät käytänteet. Rinkinen, A. & Siippainen, M. (toim.) [viitattu 21.4.2018] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/144632_Ohjauksen_polkuja.pdf

Opetushallitus. 2014a. Hyvän ohjauksen kriteerit [viitattu 3.12.2018] Saatavissa: https://opintopolku.fi/wp/wp-content/uploads/2015/11/158918_hyvan_ohjauksen_kriteerit-1.pdf

Opetushallitus. 2014b. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 4.painos. Helsinki: Next Print oy [viitattu: 14.4.2018] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus. 2017. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuusopas. Säädösperusta. Pelastuslaki [viitattu 21.4.2018]. Saatavissa: http://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas/saadospersusta/pelastuslaki

Pelastuslaki. 2018. Finlex® [viitattu 21.4.2018] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>

Punainen Risti. 2018. Itsestä ja toisista huolehtiminen [viitattu 2.12.2018] Saatavissa: <https://www.punainenristi.fi/koulusivut/opetusmateriaalit/alakouluille/ensiapu-terveys-ja-hyvinvointi>

Rantala, T. 2006. Oppimisen iloa etsimässä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Schneider, M., & Stern, E. 2010. The cognitive perspective on learning: Ten cornerstone findings. Teoksessa Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) (Toim.), *The nature of learning: Using research to inspire practice* (pp. 69-90). Paris: OECD [viitattu: 14.4.2018] Saatavissa: <https://www.uni-trier.de/fileadmin/fb1/prof/PSY/PAE/Team/Schneider/SchneiderStern2010b.pdf>

Siljander, P. 2014. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Peruskäsitteet ja pääsuuntaukset. Tampere: Vastapaino.

Suomen opinto-ohjaajat ry. 2009. Eettiset periaatteet [viitattu 21.4.2018] Saatavissa: <https://www.sopo.fi/yhdistys/eettiset-periaatteet/>

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Vilka, H., & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallisen ohjaajan opinnäytetyön käsikirja. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Vilko-Riihelä, A. 1999. Psyhyke. Psykologian käsikirja. Helsinki: WSOY.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Eri toimintaympäristöissä tehtävä työ [viitattu 15.11.2018] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtamien/turvallisuuden-edistaminen/tapaturmien-ehkaisy/lasten-ja-nuorten-tapaturmat/eri-toimintaymparistoissa-tehtava-tyo>

LIITTEET

LIITE 1 Kartoitus ja arviointi -kyselylomake

ENSIAPU KYSELYLOMAKE

Kyselyn toteuttajat	Päivämäärä	Kysely nro
Sairaanhoitajaopiskelijat Noora Huusko ja Irina Määttä Lahden ammattikorkeakoulu		

Vastaa lyhyesti omin sanoin seuraaviin kysymyksiin.

---

1. Ystäväsi vuolee vahingossa puukolla ranteeseensa ja siitä alkaa vuotamaan kovasti verta. Miten toimit?

---

2. Pelaat ystäväsi kanssa jalkapalloa ja yksi pelaajista kaatuu maahan. Hän kertoo nilkkaan sattuvan kamalasti. Miten annat ensiapua hänelle?

---

3. Mitä teet, kun näet maassa makaavan tajuttoman ihmisen, joka hengittää, mutta ei herää?

---

4. Mikä on yleinen hätänumero Suomessa ja mitä asioita sinne soittaessa tulisi ehdottomasti kertoa? Ympyröi mielestäsi oikeat vaihtoehdot.

Yleinen hätänumero on:

911

112

000

Soittaessa kerrottavat asiat:

Millä puhelimella soitan.

Mitä on tapahtunut.

Mikä päivä tänään on.

Sen paikan osoite, johon apua tarvitaan.

---

5. Oletko koskaan saanut elvytys opetusta? Jos olet niin missä?

... Milloin ja miten elvytetään?

---

6. Mikä vaara on olemassa, kun vieras esine tukkii kurkun/nielun?

.... Ja miten toimit, jos niin tapahtuu?

---

7. Sormellesi kaatuu tulikuumaa vettä. Mitä tulisi tehdä aivan ensimmäisenä?

---

8. Miten yrittäisit saada nenäverenvuodon loppumaan?

---

9. Silmässäsi on roska ja yrität saada sitä pois? Miten? Ympyröi yksi tai useampi oikea vaihtoehto.

Yritän huuhdella vedellä silmää.

Hankaan silmää kädellä.

Räpyttelen silmää, koska kynneleet auttavat roskan poistumisessa.

---

10. Milloin ja miksi ihminen laitetaan kylkiasentoon?

KIITOS KUN VASTASIT

LIITE 2 Kartoitus- ja arviointikyselyn arviointikriteerit

ENSIAPU KARTOITUSKYSELYN VASTAUSTEN ARVIOINTIKRITEERIT

1. Täysin oikein: Verenvuodon tyrehtyttäminen tai haavan painaminen/tukkiminen
Osittain oikein: Haavan sitominen/huuhteleva paperilla pyyhkiminen
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset esim. Avun hälytys, yleisesti mainittu auttaminen
Ei tietoa/ Ei vastausta
2. Täysin oikein: KKK eli kylmä, koho asento, puristaminen, kaikki mainittava
Osittain oikein: Kolmesta K:sta yksi tai kaksi mainittu
Täysin väärin: Ei mainittu yhtään kolmesta K:sta, kaikki muut vastaukset esim. avun hälytys
Ei tietoa/ Ei vastausta
3. Täysin oikein: Lisäävun hälytys ja kylkiasento, molemmat mainittu
Osittain oikein: Avun hälytys yleisestä hätänumerosta tai aikuisen hälytys
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ Ei vastausta
4. A) Yleinen hätänumero:
Täysin oikein: 112
Osittain oikein: ----
Täysin väärin: Joku muu vaihtoehto
Ei tietoa/ Ei vastausta

B) Soittaessa kerrottavat asiat:
Täysin oikein: Mitä on tapahtunut ja sen paikan osoite, johon apua tarvitaan
Osittain oikein: Jompikumpi edellä mainituista vaihtoehtoista
Täysin väärin: Ei kumpikaan edellä mainituista vaihtoehtoista
Ei tietoa/ Ei vastausta
5. A) Milloin elvytetään?
Täysin oikein: Kun ei hengitä
Osittain oikein: ---
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset, esim. tajuttomuus
Ei tietoa/ Ei vastausta

B) Miten elvytetään?
Täysin oikein: Maininta 30:2 PPE
Osittain oikein: Maininta painelusta tai puhalluksesta
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ Ei vastausta

6. A) Mikä vaara on olemassa, kun vierasesine tukkii kurkun/nielun?
Täysin oikein: Tukehtuminen/ ei saa happea/kuolema
Osittain oikein: -----
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ Ei vastausta
- B) Miten toimit, jos niin tapahtuu?
Täysin oikein: Lyön selkään ja mainita Heimlichin otteesta jollain tavoin
Osittain oikein: Selkään lyönni/ Heimlich yritetty tai osittain kuvailtu/hälyttää apua, jokin näistä mainittu
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ Ei vastausta
7. Täysin oikein: Laitetaan sormelle haaleaa vettä
Osittain oikein: Laitetaan sormelle kylmää vettä tai jotain muuta kylmää
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ Ei vastausta
8. Täysin oikein: Nenän puristus, kylmää niskaan, pää alaspäin, kaikki mainittava
Osittain oikein: Jokin edellä mainituista tai tuppo/paperi nenään
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ Ei vastausta
9. Täysin oikein: Yritän huuhdella vedellä silmää ja räpyttelen silmää, koska kyyneleet auttavat roskan poistumisessa
Osittain oikein: Jompikumpi edellä mainituista
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ei vastausta
10. Täysin oikein: Tajuttomuus
Osittain oikein: Ihminen oksentaa/turvataan tai autetaan hengitystä
Täysin väärin: Kaikki muut vastaukset
Ei tietoa/ Ei vastausta

LIITE 3 Vanhempien lupalomake

6.5.2018

Hyvät vanhemmat,

Opiskelemme sairaanhoitajiksi Lahden ammattikorkeakoulussa. Suunnitelmissamme on toteuttaa opinnäytetyömme yhteistyössä Nummisten koulun kanssa, 5. luokan oppilaille. Opinnäytetyön aiheena on toiminnallinen ensiapuohjaus sekä siihen liittyvä kartoitus- ja arviointikysely. Kartoituskyselyn tarkoituksena on saada tietoa ennen ensiavun toiminnallista harjoitusta lapsenne ensiaputiedoista. Arviointikyselyn tarkoituksena puolestaan on ensiapuohjauksen jälkeen selvittää, onko lapsenne ensiapu tietoja ja taitoja kyetty lisäämään. Kyselyjen tulokset liitetään kirjallisen opinnäytetyöhömmme anonyymisti. Kyselylomakkeissa ei kysytä lapsenne nimeä tai sukupuolta. Kyselyt toteutetaan kirjallisena koulupäivän aikana, niitä käsittelee vain allekirjoittaneet opinnäytetyön tekijät ja ne hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Toiminnallinen ensiapuohjaus toteutetaan koulupäivän aikana.

Aikataulu:

Kartoituskysely toukokuussa 2018.

Toiminnallinen ensiapuohjaus syyskuussa 2018.

Arviointi kysely syys/lokakuussa 2018.

Ystävällisesti pyydämme ottamaan yhteyttä alla oleviin sähköpostiosoitteisiin, mikäli kysyttävää:

noora.huusko@student.lamk.fi / irina.maatta@student.lamk.fi

Yhteistyöterveisin Noora Huusko ja Irina Määttä

Pyydämme palauttamaan alla olevan vanhempien lupalomakkeen täytettynä opettajalle **15.5.2018** mennessä!

LAPSEN NIMI

Kirjallinen kartoituskysely: lapseni saa osallistua [ ] ei saa osallistua [ ]

Kirjallinen arviointikysely: lapseni saa osallistua [ ] ei saa osallistua [ ]

Toiminnallinen ensiapuohjaus: lapseni saa osallistua [ ] ei saa osallistua [ ]

Päivämäärä, huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys: